СЕНГА, XXV СЪЕЗД

• Зарбдор вахта топшириқлари ортиғи билан адо этилмоқда

• Шаҳар қурилишларига 350 минг квадрат метр керамик плита етказиб берилди

• Машинасозларнинг партия съездига меҳнат совғалари

1978 йил ҳисобига

«Чевар» тикувчилик фабрикасининг 2-цех коллективи XXV съезд шарафига ўтаётган социалистик мусобақада пешқадамлик қилмоқда. Фабриканинг Ҳ. Аҳмедова, М. Эгамбердиева, С. Абдураҳмонова, С. Мақсудова сингари ўнлаб тикувчилари тўққизинчи беш йиллик шахсий план-топшириқларини муддатидан илгари бажаришди.

Ойлик планларини 140-150 процентдан қилиб бажараётган А. Ғаффорова, Г. Тошқўзиева, М. Хонбоева каби қўли гул тикувчилар партия съезди шарафига зарбдор ўн кунликларда пешқадамлик қилиб, съезд очиладиган кунгача 1976 йил шахсий план-топшириқларини бажаришга аҳд қилишган. Корхонада бундай илғорлар кўплаб топилади. 11-декада топшириқларини саккиз кунда бажариш мажбуриятини олган Октябрь район Советининг депутати Зуҳра Раҳмонова, Шаҳодат Қўчқорова ва Насиба Сатторовалар шу кунларда 1978 йил ҳисобига маҳсулот ишлаб чиқармоқдалар.

О. БЕРДИЕРОВ.

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

№ 223 (2815). 24 ЧОРШАНБА СЕНТЯБРЬ 1975 й.
Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлади.
Баҳоси 2 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

Съездолди умумхалқ мусобақасини кун сайин авж олдираётган асбобсозлик заводи меҳнат аҳли қатор муваффақиятларни қўлга киритмоқда. Заводнинг кўпгина ишчилари шахсий беш йиллик топшириқларини муддатидан илгари бажариб, ҳозир ўнинчи беш йиллик ҳисобига маҳсулот ишлаб чиқармоқдалар.

СУРАТДА: корхонанинг зарбдор ишчиларидан моҳир прессчи Валентин Гули.

М. Нуриддинов фотолари.

ТЕМИРЙЎЛЧИЛАРНИНГ ЗАРБДОР МЕҲНАТИ

Тепловоз депосининг машинистлари КПСС XXV съезди шарафига бошланган меҳнат декадаларини зарбдор суръатларда давом эттирмоқдалар. Корхонада оғир вазнни кўпайтириш ҳисобига вақтдан ўзиб ишловчи машинистлар сони тобора ортиб бораётир.

Бугун тепловоз депоси машинистларининг якунловчи йилда планга қўшимча ташиган юкларининг миқдори 5 миллион тоннадан ошди. Корхона коллективи бундай ютуқларга техника воситаларининг бир меъёрда ишлашини таъминлаш ва машинистлар малакасини ошириш ҳисобига эришмоқда. Якунловчи йилнинг ўтган саккиз ойи мобайнида 30 дан зиёд машинистларнинг малакаси оширилди, қатор етакчи касб соҳибларига машиналар технологияси бўйича зарур кўрсатмалар берилди. Бундай тадбир ва режалар машинистлар орасида меҳнат беллашувини кенг қулоч ёйишига ва тежамкорлик режимига қатъий риоя қилиш бўйича актив кураш олиб боришга замин яратмоқда. Депонинг А. Сатторов, В. Уланов, Э. Тожиев каби машинистлари коллективда биринчилар қатори беш йиллик топшириқларини адо этдилар. Меҳнат зарбдорлари изидан боришаётган кўплаб машинистлар вақтдан ўзиб ишлашга муяссар бўлмоқдалар. Ана шундай машинистларнинг ғайрат-шижоати туфайли ўтган саккиз ой мобайнида 2 минг тоннадан зиёд ёқилғи тежаб қолинди. Шунча ёқилғи ҳисобига 20 та оғир юкли поездлар қатновини йўлга қўйиш мумкин.

ТРАКТОРСОЗЛАР ЮТУҒИ

Бугун **трактор заводи машинасозлари дала меҳнаткашларига 16 мингинчи тракторни жўнатдилар.** Бу корхона коллективининг якунловчи йилга қабул қилган социалистик мажбуриятидан бирмунча кўпдир.

Техника ижодкорлари ишлаб чиқариш жараёнини автоматлаштириш ва қўл кучи билан қилинадиган меҳнатни механизациялаштириш ҳисобига юқори унумдорликка эришмоқдалар. Корхонада кенг қулоч ёйган меҳнат беллашуви жараёнида маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва сифатини яхшилаш бўйича қатор тадбирлар амалга оширилаётир. Якунловчи йилнинг ўзида илғор методлардан самарали фойдаланиш ва ишлаб чиқариш жараёнини такомиллаштириш ҳисобига битта тракторни тайёрлаш муддати икки минутга тезлаштирилди. Бу эса қишлоқ меҳнаткашларининг буюртмаларини муддатидан илгари бажариш имконини бераётир.

Машинасозлар йиғим-терим ишлари қизғин тус олган ҳозирги паллада республикамизнинг қатор областларига планга қўшимча ўнлаб техника воситалари, эҳтиёт қисмлар ва асбоб-ускуналар жўнатмоқдалар.

Корхонада КПСС XXV съездини муносиб кутиб олиш бўйича бошланган меҳнат беллашувининг янада кенг қулоч ёйиши натижасида 1.5 нормачилик ҳаракати издошларининг сони кундан-кунга ортиб бормоқда. Коллективда биринчилар қатори икки беш йиллик шахсий топшириқларини адо этган 15-механика цехининг ишчилари Г. Пахомов ва З. Галеев каби меҳнат пешқадамлари смена топшириқларини мунтазам икки ҳиссадан ошириб адо этиш билан барча маҳсулотларни юқори сортларга топширмоқдалар.

Ёшларга ҳунар ўргатиш ишига «Малина» трикотаж фирмасида катта аҳамият берилмоқда. Бу ишга фирманинг тажрибали ишчилари жалб этилган.

СУРАТДА: фирма 2-филиалининг илғор тикувчиси Норбуви Нормирзаева. Чевар тикувчи кунт билан ёшларга ўз касбини ўргатмоқда.

ТОПШИРИҚДАН ТАШҚАРИ

«Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси 50 йиллиги» тикув фирмаси 2-цехининг К. Абдураҳмонова бошлиқ коммунистик меҳнат бригадаси 10-декадада пландан ташқари 8 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарди.

— Ўн биринчи декада топшириғини 7 кунда уддалаб, пландан ташқари 300 дона костюм ишлаб чиқариш учун бутун кучимизни ишга соламиз. — дейди бригада бошлиғи.

ИШ УНУМИ ОРТМОҚДА

Бугун Ўзбекистон ССР Қурилиш материаллари саноати министрлигига қарашли қурилиш материаллари комбинати коллективининг йил бошидан бери шаҳар қурилишига етказиб берган керамика плиталари 350 минг квадрат метрга етди. Шунингдек, 100 минг квадрат метрдан зиёд ранг-баранг турдаги безак плиталари ишлаб чиқарилди.

— Безак плиталарига бўлган талаб йилдан-йилга ортиб бормоқда, — дейди комбинат директори А. Жукова. — Шунинг учун ҳам комбинат қувватини ўстиришда муҳим омил бўлган ишлаб чиқаришни механизацияшан тадбирлари жадал суръатларда олиб борилмоқда.

Шу йилнинг июль ойидан бошлаб корхонада безак плиталари ишлаб чиқарувчи иккинчи конвейер линияси ишга туширилди. Шу туфайли турли катталикдаги хилма-хил безак плиталари ишлаб чиқариш кўпайди. Корхонада ишлаб чиқариш жараёнини такомиллаштириш ҳисобига тўққизинчи беш йиллик мобайнида маҳсулот тайёрлаш ҳажми 2,4 марта кўпайди. Меҳнат унумдорлиги эса икки ҳисса ўсди.

Комбинат коллективи кенг истеъмол буюмлари ишлаб чиқаришни кучайтириш ва турини ошириш ишларига ҳам катта эътибор бермоқда. Шу йилнинг ўзида корхонада олти турдаги маҳсулотни тайёрлаш ўзлаштирилди.

КПСС Марказий Комитетининг съездолди социалистик мусобақасини ўтказиш тўғрисидаги қарорига жавобан комбинат меҳнатчилари зиммаларига оширилган социалистик мажбурият қабул қилдилар. Коллективда кенг қулоч ёйдирилган меҳнат беллашувида 1977 йил ҳисобига меҳнат қилаётган Н. Йўлдошев, З. Илюшина ва Р. Матросовалар ғолиблик қилмоқдалар.

БУГУН РЕСПУБЛИКАМИЗ ПОЙТАХТИДА

• Тошкент — жаҳонга

КОМПРЕССОРЛАРГА ОЛТИН МЕДАЛЬ

Бугун «Компрессор» заводида тайёрланган «ПР—10» маркали бешта кувватли машина Кубага жўнатилди.

Заводда тайёрланаётган компрессорлар фақат мамлакатимизгагина эмас, балки, Германия Демократик Республикаси, Монголия, Польша, Куба, Вьетнам Демократик Республикаси, Афғонистон, Бирма каби 20 га яқин чет мамлакатга ҳам етказиб берилмоқда.

Шу йил баҳорда Германия Демократик Республикасининг Лейпциг шаҳрида ўтказилган халқаро кўргазмада Тошкент компрессорлари олтин медаль билан баҳоланди.

Ўтган ойда завод коллективи Жазоир, Перу, Куба каби мамлакатларга ўндан ортиқ компрессор жўнатди.

КПСС XXV съезди шарафига 25 зарбдор декадада актив иштирок этаётган компрессорчилар янада унумдорлик билан ишлаб, сентябрь ойи экспорт планини муддатидан илгари бажариш йўлида бор имкониятларни ишга солишяпти.

Сентябрь ойида Болгария Халқ Республикасига 23 та компрессор жўнатилади.

Э. ЗОКИРОВ.

• *Уй муборак!*

МУДДАТИДАН ИЛГАРИ

Бугун 4-трестнинг 4-қурилиш бошқармаси қурувчилари Юнусобод массивининг «А— 1» микрорайонида ҳар бири 16 квартирали иккита ва битта 48 квартирали, турар жой биносини давлат қабул комиссиясига топширдилар.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Н. Злобин методи асосида иш тутган бошқарма қурувчилари объектда кўплаб бинокорлик материалларини тежадилар ҳамда бинони муддатидан аввал фойдаланишга топширдилар.

шаҳар — қишлоққа

СТУДЕНТЛАР МАШИНА РУЛИДА

Кеча **Тошкент шаҳар 2-индустриал педагогика техникумининг 120 студенти Тошкент области хўжаликларидаги кузги ишларда қатнашиш мақсадида деҳқонлар ҳузурига жўнаб кетди.**

Техникум студентлари 15 ноябргача Тошкент областининг «Кўкорол», «Ленинград», «Коммунизм», Жамбул ва Охунбобоев номли колхоз ҳамда совхозларида шудгорлаш ишида, шунингдек, пахта теримида қатнашадилар.

Ана шу техникумнинг 4-курс студентларидан иборат 116 бўлғуси механизатор 15 ноябргача ўз оталиғидаги Жиззах областининг Кичанов номли ҳамда 26-пахтачилик совхозларида деҳқонлар билан бирга «оқ олтин» теришга аҳд қилишди.

Бугун 116 студент ўзлари ремонтдан чиқарган пахта териш машиналари рулига ўтириб, теримни бошлашди.

Оталиқдаги хўжаликларда

Фрунзе районида 1863 кишини бирлаштирган 46 та бадиий ҳаваскорлик тўгараги ишлаб чиқариш корхоналари, маданият ва истироҳат боғлари, шунингдек, оталиқдаги қатор хўжаликларда бўлиб, меҳнаткашлар дилини хушнуд этмоқда.

Куни кеча маданият бошқармасига қарашли Фрунзе номли ва 2-маданият уйлари бадиий ҳаваскорлик тўгараги иштирокчилари Киров номли маданият ва истироҳат боғида дам олувчилар учун концерт берди.

Деярли ўн йилдан буён Фрунзе маданият уйида директорлик қилиб келаётган М. Гасникова ҳамда 2-маданият уйи директори А. Абдуғаниевлар бошчилигидаги миллий ансамбль эса пойтахт областининг Чиноз райони чорвадорлари ва ем-хашак тўплаётган шаҳарлик ёрдамчилар ҳузурида бўлиб, дилрабо куй ва қўшиқлари билан уларни хушнуд этди.

Район маданият бошқармаси ихтиёридаги кўплаб бадиий ҳаваскорлик тўгараги ҳамда агитбригадалар Жиззах, Сирдарё ва Тошкент областининг қатор хўжаликларига оталиқ ёрдами кўрсатиб келяпти. Агитбригадалар тез-тез деҳқонлар ҳузурида бўлмоқда. Бу борада ҳайдовчилардан ташкил топган 7-таксомотор парки бадиий ҳаваскорлик тўгараги, «Таштекстильмаш», ҳамда Тўқимачилик комбинати бадиий ҳаваскорлик тўгараги ва агитбригадаларининг иши мақтовга лойиқдир.

Пахта йиғим-терими мавсумида Фрунзе район маданият бошқармаси Жиззах, Сирдарё, Тошкент области пахтакорларига 200 дан ортиқ концерт беради. Шунингдек, пахтакорлар учун кўчма кутубхоналар хизмат кўрсатади.

Пахтакорлар учун 14 та агитбригада тайёрланди. Район меҳнаткашлари учун айни кунларда 8 та кутубхона хизмат кўрсатяпти. Бунда 218 минг нусхадан ортиқ китоб фонди мавжуд. Ундан минглаб китобхон баҳраманд бўлмоқда.

Э ЖЎРАЕВ.

Икки миллиондан ошириб

Иккинчи ғишт заводининг коллективи бешинчи ғишт заводлари бошқармасида доимо етакчи ўринни эгаллаб келмоқда. Партия съездлари шарафига бошланган ҳар бир декада бу ерда меҳнат зафарлари билан нишонланмоқда.

Коллектив сентябрь ойида пландаги бир миллион саккиз юз минг ўрнига икки миллион бир юз мингта сифатли ғишт тайёрлаб, шаҳримиз қурилиш объектларига юборишга аҳд қилди. Партиянинг XI съезди шарафига бағишланган декада кунларида илғор коллектив 75— 80 минг донадан ғишт тайёрлаб, бошқармада энг яхши кўрсаткичга эришмоқда.

Илмий конференция

Бугун В. И. Ленин Марказий музейининг Тошкент филиали мажлислар залида «Ленинча миллий сиёсат тантанаси ва ҳозирги замондаги ғоявий кураш» мавзуида илмий конференция очилди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси, СССР Фанлар академиясининг чет эллардаги ғоявий оқимлар проблемалари бўйича илмий Кенгаши ва республика «Билим» жамияти ташкил этган бу конференцияда Иттифоқимизнинг турли республикаларидан келган йирик олимлар иштирок этмоқда. Конференция қатнашчилари «Адабий мерос ва ғоявий кураш», «СССРда миллий давлат тузилиши ҳақидаги антикоммунизм реакцион моҳиятининг танқиди», «Совет Ўрта Осиёси халқлари маданиятининг равнақи ва буржуа сохталаштирувчиларини танқид» каби актуал мавзуларда қатор доклад ва илмий ахборотларни тинглайдилар.

Х. СОДИҚОВ.

ИЛҒОРЛИККА ИНТИЛИБ

Тошкент метросининг «Халқлар дўстлиги» станциясини қуришда меҳнат қилаётган 2-тоннель отрядининг ишчилари «КПСС XXV съездига — 25 зарбдор декада» шиори остида иш суръатини янада жадаллаштирмоқдалар.

Виктор Исанин бошлиқ 5-участкашинг инженери Абдуманноп Пўлатов сменаси ўнинчи зарбдор декадада 60 квадрат-метр тахта тўсиқлар ўрнатиш, 48,6 метр куб темир-бетон балкаларини жойлаштириш, 700 квадрат метр гидроизоляция, 80 квадрат-метр ғишт териш ишларини бажариш билан энг юқори кўрсаткичга эришди.

Метрочилар ўртасидаги ўзаро беллашувда Фавзи Мамбетов, Шароф Уралов, Рафаил Эшмуҳаммедов, Николай Игнаткинлар кунлик топшириқларини бир ярим ҳиссадан адо этмоқдалар.

Сменанинг аҳил коллективи ўн кунлик топшириққа қўшимча 6 минг сўмлик иш бажариб метрочилар ўртасида ғолибликни қўлга киритдилар.

ҚУРУВЧИЛАР САФИ КЕНГАЙМОҚДА

«Главташкентстрой»га қарашли 6-трестда қурилишларни ёш ишчилар билан таъминлаш мақсадида иккита комплекс ёшлар бригадаси ташкил этилган. 32-қурилиш бошқармасининг Б. Носирхўжаев бошлиқ комплекс-ёшлар бригадаси 33-қурилиш бошқармасидаги Т. Магдеев бошлиқ комплекс-ёшлар бригадаси билан мусобақалашиб, КПСС XXV съезди шарафига оширилган мажбурият олдилар. Бу икки бригада ҳам йиллик планларни биринчи декабргача бажаришга аҳд қилишган.

Яқинда бу коллективлар «Бугунги конкурс—эртага иш нормаси» шиори остида беллашишди. Ғолибларга энг яхши ғишт терувчи номи берилди. Ғишт териш маҳорати бўйича беллашувда икки соат 25 минут мобайнида 5,13 куб метр ғишт теришга улгурган Б. Носирхўжаев биринчиликни эгаллади.

Қурилиш трестида ёшларни ишчилар синфи сафига қабул қилиш анъанага айланиб боряпти. Яқинда шаҳар ҳунар-техника билим юртларини битириб чиққан бир группа малакали ёшлар 6-трестдаги илғор комплекс ёшлар бригадалари сафига қабул қилинди. Улар малакали қурувчилардан иш тажрибаларини ўрганиб, пойтахт қурилишларида ўз маҳоратларини оширадилар.

БИЛДИРИШ

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети маълум қиладики, XV чақириқ Тошкент шаҳар Советининг II сессияси 1975 йил 25 сентябрь куни эрталаб соат 11.00 да Тошкент область партия комитетининг мажлислар зали (Ўзбекистон кўчаси, 9 уй)да очилади.

Депутатлар ўша ернинг ўзида соат 10.00 дан рўйхатга олинади.

МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ.

Рассом ҳақида китоб

Яқинда Москвадаги «Советский художник» нашриётида санъатшунос М. И. Земскаянинг ўзбекистонлик истеъдодли рассом Александр Волков ҳақидаги китобчаси босилиб чиқди. Китобчада рассомнинг ҳаёти, серқуёш диёримиз манзаралари акс эттирилган жозибали асарлари ҳақида ҳикоя қилинади. Муаллиф А. Волковнинг рассомгина эмас, ўзига хос шоирлиги ҳақида ҳам маълумот берган. Китоб сўнгида эса А. Волковнинг шеърларидан намуналар берилган.

Китобча рассом асарларидан олинган рангли фоторепродукциялар билан безатилган.

М. АҲМЕДОВ.

Сўнгги йиллар Совет Иттифоқи билан Ғарбий Германия ўртасида ўзаро манфаатли савдо-иқтисодий алоқалар бирмунча кенгайган ва чуқурлашган давр бўлди.

Ўзаро битимга мувофиқ Ульмедаги «Магирус-Дойц» фирмаси Совет Иттифоқининг катта туркумдаги юк машиналарини етказиб бериш ҳақидаги буюртмасини бажармоқда. Бу машиналардан Байкал-Амур магистрали қурилишида фойдаланилади.

СУРАТДА: Гамбург портида юк машиналари совет кемаси «Инженер Мачульский» бортига ортилмоқда. (ТАСС фотохроникаси).

Тонгги газеталарда

★ СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукуматининг таклифига биноан Португалия Республикасининг Президенти генерал Франсиску да Кошта Гомеш ва Мария Эстела Кошта Гомеш хоним шу йил октябрь ойининг бошларида расмий визит билан Совет Иттифоқига келадилар.

★ «Союз» ва «Аполлон» космик кемаларининг биргалашиб учишида қатнашган америкалик астронавтларнинг Москвадаги учинчи куни 23 сентябрда СССР Фанлар академиясига бориш билан бошланди. СССР Фанлар академияси президенти вазифасини адо этувчи академик В. А. Котельников совет олимлари номидан меҳмонларни табриклади.

★ Кеча Москвада Союзлар уйининг Колонна залида стахановчилик ҳаракатининг 40 йиллигига бағишланган Бутуниттифоқ илмий-амалий конференция очилди. Конференция ишининг биринчи кунида стахановчилик ҳаракати ва социалистик мусобақанинг ролига, меҳнатни ташкил этишнинг илғор методларини ривожлантиришга бағишланган докладлар тингланди.

ЖАҲОН ОЙНАСИ

★ БЕЛГРАД. Югославияда энг катта «Витал» кунгабоқар мойи фабрикасида 30 минг тонна кунгабоқар сақлашга мўлжалланган элеватор қурилиши бошланди. Элеватор учун керакли асбоб-ускуналарни Белграддаги «Минел» саноат бирлашмаси совет корхоналари билан ҳамкорликда яратди.

★ МАНИЛА. Бу ердаги энг катта кинотеатрларда миллий маданиятни ривожлантириш учун кураш шиори остида Филиппин фильмларининг биринчи фестивали бошланди.

Фестивалдан мақсад — кинosанъатда миллий традицияларни ривожлантиришдан чинакам манфаатдор бўлган кишиларни рағбатлантиришдан иборат.

★ ДЕҲЛИ. Удайпур шаҳри яқинидаги Фотиҳ Сагар кўли ўртасида жойлашган кичкина оролда қуёшни ўрганиш мақсадида Ҳиндистонда биринчи астрономик обсерватория ишлай бошлади. Ҳиндистон олимлари мураккаб аппаратлар ёрдамида шу ердан қуёшнинг активлигини кузатиб турадилар.

★ БУЭНОС-АЙРЕС. Аргентина помешчиклари ҳукуматнинг миллий экономикада юз берган қаттиқ танглikка қарши кураш юзасидан белгилаган тадбирларини барбод қилишга уринмоқдалар. Қушхона эгалари харид нархини ошириш тўғрисидаги талаб учун баҳона қидириб бутун мамлакатда бозорга гўшт чиқариш тўхтатиб қўйилганлигини эълон қилдилар.

(ТАСС).

• Партия ташкилотлари ва мураббийлик

Муносиб ўринбосарларни тарбиялайлик

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев мамлакатимиз комсомолларининг XVII съездида сўзлаган нутқида мураббийликка юксак баҳо бергандан буён Тошкентда ана шу ажойиб ҳаракатни ривожлантириш юзасидан кўпгина ишлар амалга оширилди. Партия ташкилотлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Республика саноат корхоналари қурилиш ва транспорт ташкилотларида мураббийлик ҳаракатини янада авж олдириш тадбирлари тўғрисидаги қарорини бажара бориб, идеология ишининг ана шу энг муҳим участкасига доимо эътибор бериб келмоқдалар. Бугун биз айрим партия ташкилотлари ҳамда шаҳар комитетининг ана шу борадаги тажрибаси ҳақида ҳикоя қиламиз.

Советларга таяниб

Киров район партия комитети, бошланғич партия ташкилотлари, мураббийликни ривожлантириш юзасидан олиб бораётган ишларида мураббийлар Советига таянмоқда.

Мураббийликнинг ташкилий формаларига кўп эътибор берилмоқда. Ҳамма жойда «Мураббийлик тўғрисида низом», «Ишчи педагоглар» эсдалиги ишлаб чиқилган ва тасдиқланган, мураббий билан васий ўртасида мусобақа шартномаси имзоланган.

Ёш ишчилар сменасини тайёрлашни яхшилаш мақсадида коллективларда тез-тез «энг яхши мураббий» номини олиш учун конкурслар ўтказилиб турибди. Бундай конкурсларни «Малика» трикотаж фирмасининг партия комитети касаба союз комитети ва комсомоллар билан ҳамкорликда оқилона олиб бормоқда. Цехларда ёш ишчилар бурчаги ташкил топмоқда, ишчи сменасини тарбияловчиларнинг семинар машғулотларида «Ўсмирларни тарбиялашда мураббийларнинг роли», «Ёш ишчиларни касбга меҳр қўйишга ўргатишнинг йўллари ва воситалари», «Шахсни маънавий тарбиялашда маданиятнинг роли» каби темалар муҳокама этилмоқда.

19-ишчи-ёшлар мактабида махсус синф очилган. Унда ўрта маълумотга эга бўлмаган, лекин ишлаб чиқаришда катта тажриба тўплаган мураббийлар ўқитилади.

Ветеранлар оталиқ қилишмоқда

Шу йилнинг бошларида ВЦСПС Президиуми ва ВЛКСМ Марказий Комитети «Ёш ишчилар ва колхозчиларга мураббийлик қилишнинг оммавий ҳаракатини янада кенг қулоч ёйдириш тўғрисида» қарор қабул қилган эди. Бу қарорда ишчи синфининг ёш сменасини тайёрлаш обрў-эътиборли, юксак ғоявий-сиёсий сифатга эга бўлган, касб маҳорати ва ҳаётий тажрибаси ошган кишиларга топширилиши алоҳида таъкидлаб ўтилган.

Заргарлик заводи маъмурияти, партия ва жамоатчилик ташкилотлари ўз ишини ана шу принцип асосида йўлга қўйган.

Бу ерда 164 мураббийга 315 васий биркитиб берилган. Уларнинг ҳаммаси — меҳнатда илғор бўлган корхона ветеранларидир. Меҳнат Қизил Байроқ орденининг кавалери Николай Сорокин ана шу хайрли ишга умрининг кўпгина йилларини бахш этди.

Заводда якка тартибда ишчилар тайёрлаш билан бирга, бир йўла бир неча ўсмирга бригада оталиғи кўрсатиш ҳам тобора кенг йўлга қўйилмоқда. Ҳозирда тажрибали мастерлар раҳбарлик қилаётган 26 бригада 200 ёш ишлаб чиқарувчини ўз тарбияларига олдилар.

«Ишчи фани» курсини тамомлаганлар тантанали равишда ишчилар синфи сафига қабул қилинади.

Партия ташкилотининг мураббийликни ривожлантиришга узлуксиз равишда эътибор бериб келаётганлиги ўз самарасини кўрсатмоқда. Катта ўртоқларининг ҳақиқий ғамхўрликларини ҳис этган ёшлар ўзлари танлаган касбни белгилангандан олдинроқ эгалламоқдалар, тезроқ коллективга сингиб кетмоқдалар. Демак, уларнинг ҳам меҳнатдаги муваффақиятлари салмоқли бўлмоқда. Ҳозир заргарлик заводида тўққизинчи беш йилликни муваффақиятли тамомлаган 48 ёш ишлаб чиқарувчи меҳнат қилмоқда. А. Ғаниев, А. Абдураҳмонов, М. Маъдиева, В. Каримжонова ва бошқалар шулар жумласидандир. Яқиндагина шогирд бўлган 17 ишчи эса, 1977 йил ҳисобига маҳсулот тайёрламоқда.

Қалбларга йўл топиб

«Узсельхозтехника»нинг ремонт-механика заводида ҳозир 200 га яқин ёш ишчи меҳнат қилмоқда. Буларнинг аксариятининг меҳнат стажи ҳали кўп эмас. Шунинг билан бирга, улар катта ўртоқларининг эътиборига муҳтождирлар. Партия ташкилоти мураббийликни авж олдириш йўлида кўпгина ишлар қилди. Корхонада ташкил этилган мураббийлар Советининг ишлаб чиқариш кадрларидан ташкил топган 14 аъзоси бор. Бу ерда ишчи йиғилишлари муттасил ўтказиб турилади. Унда оталиқ кўрсатиш, васийлар билан айрим ҳолда иш олиб боришни яхшилаш масалалари кўриб чиқилади. Ишлаб чиқариш илғорларидан токарь П. Полев, Ю. Маҳмуджонов, П. Петров, В. Горбачев, инженер-техник ходимлардан заводнинг бош конструктори К. Подольская, бош технолог Ч. Огай, мастер И. Ушаковлар ёшларга доимо амалий ёрдам бериб келмоқдалар, меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш, жамоатчилик ишида фаол қатнашишда шахсий намуна кўрсатмоқдалар.

Ана шу тарбиявий ишларнинг ҳаммаси тўққизинчи беш йиллик топшириқларининг бажарилишида ўз аксини топмоқда. Бу ерда йиллик планни 20 декабрда бажаришга қарор қилишган. Ўтган саккиз ойда планга қўшимча 176 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди, меҳнат унумдорлигининг ўсиши эса 107,7 процентни ташкил этди.

Шунинг билан бирга, деб қайд қилинади Ҳамза район партия комитетининг бюросида, партия ташкилотларининг мураббийлик устидан раҳбарлик қилишларида кўпгина камчиликлар мавжуддир. Ўсмирлар билан якка тартибда иш олиб боришни сусайтириб юборилганлиги учун заводларда кадрлар қўнимсизлиги ҳали ҳам катта, ишга чиқмаслик ёки кечикиб келиш ҳоллари давом этмоқда.

Партия бюросига ёш ишчиларнинг касбни ўрганишларига ва улар тарбияси йўлида бирмунча мақсадга мувофиқ иш олиб бориш, энг яхши мураббийлар иш тажрибасини оммалаштириш, уларнинг ўқувини ташкил қилиш тавсия этилди.

В. ҚОБУЛОВ.

Граждан ҳаво флотига қарашли Тошкентдаги 243-авиация ремонти заводи коллективи партиямизнинг бўлажак XXV съездини меҳнат соҳасида катта муваффақиятлар билан нишонлаш борасида фидокорлик билан меҳнат қилаяпти. Мана бу фотолавҳада сиз «ИЛ-62» самолётларини ремонт қилиш цехининг Валерий Винагин бош бўлган илғор бригада ремонтчиларидан бир группасини кўриб турибсиз. Чапдан-ўнгга Г. Михин, В. Бузов, Л. Павлов, А. Богданов, Г. Макаров, В. Товалоский ўртоқлар.

◆ЯХШИ ДАМ — МЕҲНАТГА ҲАМДАМ

Ишчилар оромини кўзлаб

Охунбобоев номли бош кийимлар фабрикасида 600 та яқин ишчилар бўлиб шулардан юздан ортиғи ўнинчи беш йилликка маҳсулот ишлаб чиқараётган илғорлар ҳисобланади. Г. Санжанова, 1980 йил ҳисобига, Л. Петегорская ва Ю. Чурешневлар эса 1979 йил ҳисобига ишлашмоқда. Ана шундай илғорларнинг кўнгилли дам олишида корхона касаба союз комитети ишчиларга катта ғамхўрлик кўрсатмоқда.

Тўққизинчи беш йилликнинг якунловчи йилида 6 та санаторийга, тўққизта туристик саёҳат бўйлаб ва ўндан ортиқ мамлакатимизнинг энг оромгоҳ ерларига жойлашган дам олиш уйларига путёвкалар олинди. Р. Ҳасанова, С. Бўтахўжаева, Р. Сайфулина каби ишчилар РСФСРда ва ўлкамиздаги шифобахш жойларида бўлиб қайтишди.

Шу кунларда 1978 йил ҳисобига ишлаётган Э. Аҳмедова эса Чехословакияда туристик саёҳатда. Бундан ташқари яна уч киши Болгария ва Мисрнинг қадимий ёдгорликлари билан танишиб қайтишди.

Ишчиларнинг шанба ва якшанба кунлари шаҳар атрофига чиқиб дам олиб келишлари ҳам кўнгилли уюштирилмоқда. Олмаота, Ҳамзаобод ва Фарғонага бориб келган илғорлар бу мавсумда республикамизнинг бошқа шаҳарлари билан ҳам яқиндан танишадилар.

• Янги лойиҳалар

Сув келади

Улкан қўлбола дарёнинг лойиҳаси тасдиқланди. Бу сув тармоғи Ғарбий Сибирнинг жанубий районлари бўйлаб қарийб 1300 километр масофага чўзилиб кетади.

Бу сунъий дарё Обь денгизи соҳилидаги асрий қарағайзорлардан бошланади. Қўлбола дарё уй-рўзғор ва хўжалик эҳтиёжлари учун сув ҳамиша танқис бўлиб келган жазирама Кулунда даштигача етиб келади. Сув билан таъминлаш давлат системасига 120 дан зиёдроқ қишлоқ билан посёлка туташтирилади.

«Обь системаси» деб аталган улкан қўлбола дарёнинг биринчи навбатини «Гипроводхоз» Бутуниттифоқ институти лойиҳалаштирди. Ҳозир келгуси йилда бошланадиган қурилиш ишларига тайёргарлик кўрилмоқда.

ТАСС.

Унумдорлик коллектори

«Средазгипроводхлопок» институтида Жиззах бош коллекторининг лойиҳаси тузиб берилди. Бу коллектор далалардан секундига юз кубметргача сизот сувни чиқариб бериб туради. Лойиҳани СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги тасдиқлади.

Коллекторни қуриш келгуси йилда бошланади. 77 километрлик коллектор трассаси жанубий Мирзачўл каналига параллел равишда ўтказилади. Минераллашган сув эски каналининг ўзанига оқиб тушиши, ундан кейин Арнасойга ўтиши учун гидромеханизаторлар 11 миллион кубметр ер-тупроқ ишларини бажаришлари керак. 7—10 метр чуқурликда қазиладиган коллектор кўрик ерда очилган далаларнинг ҳаммасидаги сизот сув оқимини йиғиб олади.

Жиззах бош коллекторини қуриш уч йилга мўлжалланган.

УзТАГ.

Икки ойлик давом этмоқда

◆ ЛЕНИН РАЙОНИ

Аҳоли ёрдамида

Районда уй-жой бошқармаси ишчи ва хизматчилари аҳоли ёрдамида ободонлаштириш ва санитария икки ойлигини уюшқоқлик билан ўтказишмоқда. Улар баҳордаги ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ойлигида Шредер номли боғдорчилик, узумчилик, виночилик ва илмий текшириш институтидан 3 минг сўмга яқин ёш ниҳоллар сотиб олишиб, бинолар атрофига экишганди. Бугунги кунда ана шу ўтқазилган дарахтлар кўкка бўй чўзиб, шаҳримиз ҳуснига ҳусн қўшмоқда.

Райондаги мавжуд тўртта ЖЭК кечаги шанбаликда актив иштирок этди. Шу куни олти минг метрдаги ирригация шохобчалари тозаланиб, 117100 квадрат метр территория чиқиндилардан холис этилди. Айниқса Қўйлиқ массивидаги 34-ЖЭКка қарашли 1, 2, 3-массив аҳолиси умумхалқ ҳашарида бошқаларга намуна бўлди.

◆ ОКТЯБРЬ РАЙОНИ

Уюшқоқлик билан

Район ободонлаштириш бошқармаси икки ойликни уюшқоқлик билан ўтишида корхона, ташкилот, ўқув юртлари ва маҳаллаларга яқиндан ёрдам кўрсатмоқда. Кечаги шанбаликда ҳам ободонлаштириш бошқармасининг ишчи ва хизматчилари механизмлар билан ҳашарчиларга катта ёрдам кўрсатишди. Бу сафар асосан Ўзбекистон ССР 50 йиллиги, 5 декабрь, Фурқат, Халқлар дўстлиги, Беруний проспекти ва Генерал Узоқов кўчаларидаги ирригация шохобчалари тозаланиб, ободонлаштирилди. Ҳашарнинг яхши ўтишида райондаги мактаб ўқувчилари катта ёрдам кўрсатишди. Улар ўзларига бириктилган ҳар бир участкаларидаги территорияни тозалашиб, навбатдаги ўтқазиладиган дарахтлар учун чуқурчалар қазиб қўйишди. Бунда 38, 193, 141 ва 40-мактаб ўқувчилари бошқаларга намуна бўлишди. Бадиий буюмлар фабрикаси, «Главводстрой» ишчи ва хизматчилари ҳам яхши иштирок этишди. 2512-автобаза бу сафарги ҳашарда ҳам район меҳнаткашларига механизмлари билан яқиндан ёрдам кўрсатди. Ҳашарчилар ихтиёрида 30 дан ортиқ машина бўлди.

◆ СОБИР РАҲИМОВ РАЙОНИ

Шифокорлар ҳашарда

Район шифокорлари ўтган шанба куни умумхалқ ҳашарига чиқишди. Улар ўзларига биркитилган участкаларда ободончилик ишларини олиб боришиб, ирригация шохобчаларини чиқиндилардан тозалашди. Ҳашарда 950 киши иштирок этди. Шу кунгача район соғлиқни сақлаш бўлими ободонлаштириш бошқармаси билан биргаликда беш маротаба ҳашар уюштиришди. 33, 7, 32-поликлиникалар ва 10-шаҳар касалхонаси хизматчилари ҳашарда намунали ишлари билан ҳамкасбларига ўрнак бўлишди.

Бу йил баҳор ойида экилган минг дона дарахтлар таги юмшатилиб, беш мингдан ортиқ яшил тўсиқлар тартибга келтирилди. Ҳашарчилар иштирокида район ободонлаштириш бошқармаси томонидан ажратилган ўнта машина, 15 тонна чиқиндиларни шаҳар чеккасига чиқариб ташлашди.

◆ КИРОВ РАЙОНИ

Ўқувчилар ҳиссаси

Районда 30 та мактаб ва 65 та болалар боғчаси шу кунларда шаҳримизда ўтказилаётган ободончилик ва санитария икки ойлигида улар яхши иштирок этмоқда. Ҳашарни янада уюшқоқлик билан ўтиши учун район маориф бўлимида штаб ташкил қилинди. Ҳар жума куни район маориф бўлими мудираси Х. Тўраева бошчилигида бу ерда йиғилиш ўтказилиб, ободончилик борасида мактаб ўқувчиларининг олиб бораётган ишлари муҳокама қилинмоқда.

Ўтган шанба куни 20 дан ортиқ мактаб ўқувчилари ҳашарга чиқишиб, ўзларига бирктилган участкалардаги чиқиндиларни тозалашди. 5-мактаб ўқувчилари Ленин проспектида, 63-мактаб София кўчасида, 80-мактаб Навоий кўчасида, 9-мактаб «Марказ-6»да ва 70-мактаб ўқувчилари эса Энгельс кўчасида ободончилик ишларини олиб боришди. Районда бу йил учта янги мактаб фойдаланишга топширилди. Булар 21, 246 ва 247-мактаблар бўлиб шу кунларда ўқувчилар янги мактаблари территориясини янада обод ва кўркам бўлишида ўқишдан бўш вақтларида ҳашар уюштиришиб катта ҳисса қўшишмоқда.

Бундан ташқари бир неча мактаблар районларидаги сабзавот ва мева омборхоналарида дала неъматларини сортларга ажратишда ишчиларга яқиндан ёрдам беришмоқда. 21, 63-мактаб пионер ва ўқувчилари бу борада бошқаларга ўрнак бўлишмоқда.

Р. НУРИЛЛАЕВ.

• Республика янгиликлари

АЛОҚАЧИ АВТОМАТ

Бухорода янги шаҳарлараро автомат телефон станцияси ишлай бошлади. Қадимий шаҳар аҳолиси Москва, Тошкент, Самарқанд ва мамлакатнинг бошқа шаҳарлари билан, шунингдек областнинг район марказлари билан тез боғланиш имкониятига эга бўлди. Шаҳар телеграфида ҳам янги ғоят унумли асбоб-ускуналар ўрнатилди. Эндиликда телеграммалар эгасига икки баравар тезликда етказиб берилади.

УЧҚЎРҒОН ЧИНОРЛАРИ

Учқўрғон ўрмон хўжалигининг ходимлари Тошкент, Бухоро, Жиззах ва Қарши чўлига, Наманган областининг хўжаликларига юбориш учун 100 минг туп чинор тайёрладилар.

— Чинорнинг уруғидан унган ниҳоли жуда нозик бўлади, — дейди ўрмон хўжалигининг директори М. Юсупов. — Биз кўп вақтгача уларни сақлаб қололмадик, ниҳол ёзги жазирамада қуриб қоларди. Ўрта Осиё ўрмон хўжалиги илмий-тадқиқот институти мутахассисларининг маслаҳатларига биноан чинор уруғини маккажўхорига қўшиб экишни синаб кўрдик. Жўхорипояси чинорни офтобдан сақлайди. Шундай қилиб, бу тажриба муваффақиятли чиқди.

Ўрмон хўжалиги 6 гектарлик махсус кўчатзорда 700 минг тупга яқин қувват ва ниҳол тайёрланди.

УзТАГ.

• Санитария—техника жиҳозлари заводи қишга шай эмас

РЕЖАЛАР ШУНДАЙМИДИ?

ҲОЗИРЧА қуёш чарақлаб нур сочиб турипти. Бироқ куз охирлаб бораяпти. Ҳа демай совуқ кунлар бошланади. Шунинг учун пойтахт саноат корхоналарида қишга тайёргарлик ишларига қизғин киришилди.

Санитария-техника жиҳозлари заводида ҳам қиш мавсумига тайёргарлик ишларига анча барвақт киришилган эди. Август ойидаёқ завод маъмуриятининг буйруғи билан директор ўринбосарининг раҳбарлигида комиссия тузилди. Комиссия составига корхонанинг бош энергетиги, капитал қурилиш бўлимининг бошлиғи, буғ қозонлари цехининг бошлиғи каби масъулиятли раҳбарлар бириктирилди. Комиссия аъзолари куз ва қиш мавсумига тайёргарликни қизғин ташкил этиш бўйича тадбир ва чораларни белгилаб олдилар ҳамда белгиланган вазифаларнинг уз муддатида бажарилишини назорат қилиб борувчи масъулиятли кишилар тайинланди.

Барча белгиланган тадбирларни санаб ўтиришга эҳтиёж йўқ. Шунинг учун ҳам муҳим вазифалар қандай амалга оширилаётгани тўғрисида тўхталиб ўтамиз. Аввало шуни айтиш кераки, барча цехларда иситиш системаларини ремонт қилиш ишлари олиб борилмоқда.

— Иситиш системасининг қатор узелларида, — дейди бош энергетик ёрдамчиси В. Карасев, — ишга яроқсиз бўлиб қолган қисмлари алмаштирилди. 25 сентябрга, яъни белгиланган муддатга барча ишлар бажарилиб, иситиш системаси мавсумга шай қилиб қўйилади.

— Бугунги кунга қадар, — давом этди буғ қозонхонаси бошлиғи В. Гончаров, — буғ қозони жорий ремонтдан чиқарилди. Иссиқлик узатиш магистрали ҳам кўздан кечирилиб, созлаб қўйилди. Шунинг билан қишга барча нарса тахт деб бемалол айта оламиз.

В. Гончаровнинг маълумотларига шуни қўшимча қилиш мумкинки, буғ қозонхонаси билан ёнма-ён эҳтиёт ёқилғи сақлаш учун 100 тонналик цистерна тикланди. Ниҳоят ўт ўчириш инспекцияси билан бўлган ўзаро тортишувга чек қўйилиб, газ келмай қолган кунларда буғ қозонини эҳтиёт ёқилғи ҳисобига ишлаш йўлга қўйиладиган бўлди. Демак иситиш системалари мавсумга тайёр. Бироқ...

— Цехимиз қишда совуқ, — дейди қуюв цехининг қолипчиси А. Холбоев. — Иситиш тармоқларига қўл тегизсанг қайноққа ўхшайди-ю, бироқ озгина узоқлашсанг совуқ қотасан. Бу — қолиплаш ишларида қийинчилик туғдиради. Шунинг учун сунъий печкалар ёқиб, атрофини ўраб олиб, цех исишини кутиб турамиз. Бундай вақтларда ишимиз тўхтаб қолади, албатта...

— Қиш ойларида

цехимиз музхона, — дейди трубалар тайёрлаш цехининг пайвандчиси Б. Раҳимов. — Ташқаридан изғирин уриб туради. Бунинг устига ўрнатилган иситиш батареяларининг сони оз, бўлганлари ҳам бир меъёрда ишламайди. Шунинг учун ҳам оёқ остига газ ёқиб исинамиз. Кун бўйи газни ёқиб қўйиш эса исрофгарчилик. Унинг гапини катта мастер Н. Дойнеко қўллаб-қувватлади.

— Қўшимча иситиш батареялари ўрнатиш ва вентиляция системаларини ремонт қилиш бўйича бир неча бор буюртма бердик. Бироқ, бўзчи белбоққа ёлчимас деганларидек, ҳалигача истакларимиз амалга ошмаяпти.

— Э, нимасини айтасиз, — ҳуноб ҳолда гап бошлади слесарь Ў. Нишонбоев. — Ташқаридан ёмғир ёғди дегунча механика участкасининг устидан томчилай бошлайди. Баъзи ишчилар ўзларига сунъий соябон қилиб олишади. Тепадан томчилаб турса, оёқ ости зах бўлса, ишингда унум бўлармиди?! Адашмасам бу ҳол беш йилдан буён давом этаяпти. Корхона маъмурияти бундан кўз юмишяпти. Ҳар йили ёз ойларида цех томини ремонт қилишга ваъда беришади-ю, ваъда ваъдалигича қолаверади...

Нима учун цехлар совуқ? Бунинг сабаби битта — буғ қозони кам қувват. Буни корхонада ҳамма эътироф этади. Қозонхонани реконструкция қилиш масаласи корхонада бир неча бор муҳокама этилган бўлса-да, ҳар гал турли сабабларга кўра ҳал этилмай қолиб кетаверади. Цехлар ҳар ҳолда бироз бўлса-да, иситилаётганини эътироф этмасдан бўлмайди. Бироқ берилган иссиқликни сақлаб қолиш учун ҳозирданоқ барча цехларнинг деворларидаги ва томларидаги очиқ жойларни беркитиш, мавжуд дарвозаларни ремонт қилиш, баъзиларини реконструкциялаш, ҳаво тўсқичларини тузатиш ва ниҳоят деразаларга ойна ўрнатиш лозим. Шуниси ажабланарлики, ҳали бу ишларнинг биронтасига қўл урилгани йўқ. План бўйича деразаларга ойна ўрнатиш 15 сентябрда тугалланиши керак эди. Бироқ ҳозирча бирорта ҳам ойна солинмаган.

— Барча керакли ойналар аллақачон тайёрлаб қўйилган, — дейди бу иш учун масъулиятли бўлган завод капитал қурилиш бўлимининг бошлиғи Р. Шагиев. — Ишни истаган пайтда бошлаб юбориш мумкин.

Ундай бўлса нима учун иш орқага сурилиб, муддат чўзилмоқда? Ахир цехларга ва ёрдамчи хоналарга ойна ўрнатиш ҳафталаб вақтни талаб қилади-ку. Шундай бепарволик давом этаверса, кутилмаганда совуқ кунларнинг бошланиши, цехларда ишнинг белига тепади... Бу масалага яна қайтамиз. Корхона цехларидаги дарвозаларни ремонт қилиш ва ҳаво ҳимояси қурилмаларини ўрнатиш ишлари 15 октябрга тугалланиши керак эди. Афсуски бу муҳим тадбирлар ҳали бошланганича йўқ...

Белгиланган тадбирлар планида ишлаб чиқаришнинг муҳим участкаларидан бири бўлган қозон пайвандлаш цехининг деворларини реконструкциялаш ва иситиш ускуналари ўрнатиш ишлари алоҳида белгилаб қўйилган. Бу тадбирдан хабардор бўлган ишчилар, ниҳоят цехимиз иситиладиган бўлибди дейишиб, қувонишганди. Бироқ ишчилар цехни аввалгидек совуқхона ҳолида қолишини билишганларидан сўнг ҳафсалалари пир бўлди. Гап шундаки, қиш ойларида цехнинг тўрт томонидан совуқ уриб туради. Чунки цех деворлари тунука ва шифер билан беркитилган бўлиб, вақт ўтиши билан илма-тешик бўлиб кетган. Бунинг устига цехдан темир йўл изи ўтган бўлиб, поезд қатнаб турган кезларда ҳар икки томондаги дарвозалар очиқ қолдирилади ва совуқ шамол тўхтовсиз цехга эсаверади.

Цех деворларини реконструкция қилиш тадбирлари қандай бормоқда? Бу ҳақда капитал қурилиш бўлимининг бошлиғи Р. Шагиев шундай дейди:

— Яқинда икки минг дона ғишт келтирилди. Тез орада деворни тиклаш ишларига киришамиз.

Таажжуб? Бу ерда амалга ошириладиган ишлар ҳажми шунча катта бўла туриб, икки минг дона ғишт билан цехнинг қайси томонини тиклаш мумкин? Ўз-ўзидан кўриниб турибдики, деворлардаги шифер ва тунукалар мендан кеттунча, эгасига етгунча қабилида бошқаси билан алмаштирилади. Шунда ҳам цехнинг темир йўл ўтган томонини беркитиш муаммо бўлиб қолаяпти.

Цехда ишловчиларнинг гапларига қараганда завод маъмуриятини цехни капитал ремонтдан чиқариш учун берган ваъдаларига беш йилдан зиёдроқ вақт ўтибдики, ҳамон ўзгариш йўқ. Ишчиларни қишда қалин кийинишиб, ноқулай вазиятда меҳнат қилишларига тўғри келмоқда. Шунинг учун ҳам қиш ойларида меҳнат унумдорлиги пасайиб кетмоқда.

Деразаларга ойна солиш масаласида ҳам қандайдир англашилмовчилик мавжуд. Масалан деразаларнинг синган кўзларига қайтадан ойна ўрнатиш учун завод бўйича ҳар йили 450 квадрат метр ойна сарфланар экан. Ойналарнинг қаерда кўп синганини билиш учун цехларни кўздан кечирдик. Текширишдан шу нарса аниқландики, механика-йиғув цехида дераза ойналарининг барчаси ўз ўрнида турибди. Маълум бўлишича цехда ёз ойларида деразаларни кўтариб қўйиш учун махсус илгаклар ўрнатилибди. Демак совуқ тушиши билан деразаларни қайтадан тушириш кўп вақт талаб қилмайди. Деразалар бутунлай михлаб қўйилган цехларда эса, ёз келди дегунча цехларни шамоллатиш учун ойналарни уриб синдириш бошланади. Баъзи кўчириб олинган ойналарнинг ҳам ўндан бири бутун қолади, холос.

Нима учун барча цехларда механика-йиғув цехидагидек деразаларга илгаклар ўрнатиш мумкин эмас? Шундай қилинса доимий ҳал этилмай келаётган муаммога барҳам берилган, қолаверса, анчагина маблағ тежаб қолинган бўларди.

Қишга тайёргарлик кўриш бўйича комиссия раҳбари, завод директорининг ўринбосари А. Левшановнинг айтишича, белгиланган тадбирларнинг бажарилиши ҳар ҳафтада планёркаларда муҳокама этилмоқда. Шундай экан, муҳим тадбирларнинг муддати кечиктирилаётгани, труба тайёрлаш цехидаги вентиляция тармоғини ремонт қилиш каби долзарб ишларнинг орқага сурилишини нима деб баҳолаш керак?

Қиш яқин. Санитария-техника жиҳозлари заводи унга шай эмас, ваҳоланки маъмурият қиш ойларида барча цехларнинг бир меъёрда ишлашини таъминлаш учун бутун шароитни яратиб бериши зарур.

В. СТУЛИН,
К. НИШОНОВ.

„Тошкент оқшоми“ БОНГ УРАДИ!

Коммунист Николай Плотников Геолого-разведка заводининг механика цехида кўп йиллардан буён токарь бўлиб ишлайди. Ёш ишчиларнинг устози ва дўсти бўлган бу новатор ишчи ҳозирги кунларда 1977 йил топшириқларини адо этаяпти.

СУРАТДА: Н. Плотников.

М. Нуриддинов фотолари.

ОЛИМЛАРНИНГ БУТУНИТТИФОҚ АНЖУМАНИ

КЕЧА Тошкентда олимларнинг Бутуниттифоқ анжумани ўз ишини бошлади. СССР ва Ўзбекистон ССР «Билим» жамиятлари, СССР ва республика Юстиция министрликлари ташкил қилган бу анжуман «Давлат ва меҳнат интизомини мустаҳкамлаш масалалари ҳамда ҳуқуқ пропагандасининг вазифалари» деган масалага бағишланган.

Шу муносабат билан Бутуниттифоқ «Билим» жамияти правлениесининг илмий секретари С. Ф. Филонов мухбиримизга қуйидагиларни маълум қилди.

— Олимларнинг бу ерда йиғилишдан мақсад ҳуқуқ тарбиясини кучайтириш, ривожланган социалистик жамиятда меҳнат интизомини мустаҳкамлашда ҳуқуқ масалалари, бундай билимларни меҳнаткашлар ўртасида кенг тарғиб қилиш борасида тўпланган тажрибаларни ўртоқлашишдир.

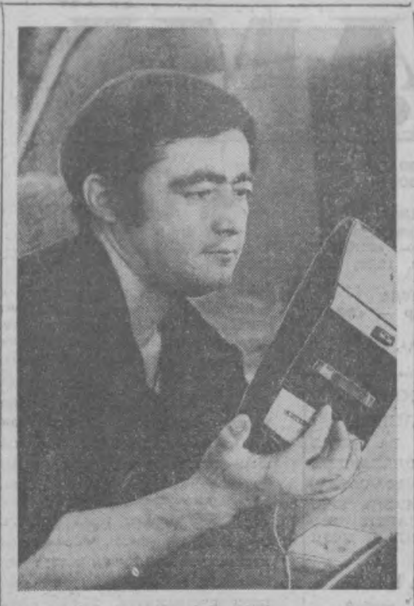

Куйбишев районидаги «Зангори экран» телеательесининг ремонтчилар коллективи район меҳнаткашларига хизмат кўрсатишнинг янгидан-янги усулларини жорий этмоқдалар. Буюртмаларни қабул қилиш, уларни муддатидан илгари сифатли бажариш ишларига катта аҳамият берилялти. Шунинг учун ҳам телеательe коллективи меҳнаткашлар таҳсинига сазовор бўляпти. Ҳозир куйбишевликлар Октябрь район «Зангори экран» телеательеси коллективи билан мусобақалашмоқдалар.

Юқоридаги суратда сиз телеательенинг ўн йилдан буён баракали меҳнат қилаётган тажрибали радиомеханиги илғор бригада аъзоси Тўлқин Абдуллаевни иш устида кўриб турибсиз.

М. Нуриддинов фотоси.

●Фанлар академияларида

Янги типдаги космик система

Арманистон ССР Фанлар академиясига қарашли Бюракан астрофизика обсерваториясида янги типдаги космик система—йиғноқ галактикаларнинг йиғноқ группалари очилди. Обсерватория директори Социалистик Меҳнат Қаҳрамони академик В. А. Амбарцумян олимлар шу кашфиётни қандай очганликлари ва коинот тўғрисидаги илм-фан учун бунинг аҳамияти ҳақида гапириб беради.

Бепоён коинотдаги кўпдан-кўп ғоят хилма-хил объектлар орасида йиғилган галактикалар деб аталмиш галактикалар энг улкани ҳисобланади. Уларнинг ҳар бири ўнлаб ва ҳатто юзлаб юлдуз системаларидан иборат бўлиб, ҳар бир юлдуз системасида эса кўп миллиард юлдузлар бўлади.

Яқин вақтларгача илм-фанда йиғилган бундай галактикаларнинг катта кўпчилиги чўзилган галактикалар, деб аталмиш галактикалардан иборат, ундаги юлдузлар бир-биридан олис масофаларда туради, деб ҳисоблаш қабул қилинган эди. Юлдузлари жуда зич жойлашган йиғноқ галактикалар жуда оз топилганди.

Аммо кейинги ойлар Бюракан астрофизика обсерваториясида ўтказилган тадқиқотларнинг натижалари бизни шу нуқтаи назарни тубдан ўзгартириб юборишга мажбур қилди. Физика-математика фанлари кандидати Ромелла Шахбазян кашф қилган кичик бир йиғноқ галактика бунга сабаб бўлди. Шу галактикадаги юлдуз системаларининг кўпчилигини йиғноқ юлдуз системалари ташкил қилади. Ушбу группадаги галактикаларнинг жойлашиши ҳам шунчалик ғайритабиий—улар бир-бирларига нисбатан ниҳоятда яқин жойлашган бўлиб чиқди. Бу нарса мавжуд тасаввурларга шу қадар тўғри келмасдики баъзи астрономлар гўё «Шахбазян —1» группаси коинотнинг якка бир группаси бўлиб ортиқ такрорланмайди, деган гапларни айта бошладилар.

Лекин Бюракандаги астрофизикларнинг кейинги изланишлари ҳайратда қоладиган натижалар берди. Бир мунча қисқа муддат ичида коинотнинг турли участкаларида йиғноқ галактикаларнинг юзлаб шундай йиғноқ группаларини топиш мумкин бўлди. Бу ерда гап биргина ҳодиса устида эмас, балки аслида номаълум табиатли янги типдаги космик системалар тўғрисида бораётганлиги маълум бўлди.

Шу масалани аниқлаш учун Бюракан обсерваториясида синаш босқичига кирган 2,6 метрли янги гефрактор телескопдан фойдаланишга қарор қилинди. Европадаги энг кучли асбобда олинган дастлабки суратлардаёқ биздан жуда катта (миллиард ёруғлик йили ва ундан кўп) масофадаги ихчам галактикалар дарҳақиқат қалин группа бўлиб учрашиш тенденциясига эга эканлиги тасдиқланди.

Йиғноқ юлдуз системаларидаги йиғноқ группа борлигини кейинги йилларда галактикадан ташқаридаги астрономия соҳасида очилган энг катта кашфиёт деб муболағасиз айтиш мумкин. У галактикаларнинг келиб чиқиши тўғрисида ҳали ҳал этилмаган масалаларни ўрганишда алоҳида катта аҳамиятга эга. Юлдуз системалари ҳосил бўлиш икки хил механизми борлиги тўғрисидаги, назарий кун тартибида пайдо бўлди. Муайян шарт-шароитларга қараб коинотнинг бир областида йиғноқ ва бунинг устига бир-бирига нисбатан яқинроқ жойлашиш тенденциясига эга бўлган галактикалар пайдо бўлиб, фазонинг бошқа областларида чўзилган, «сийрак» юлдуз системалари устун келган. Келгуси кузатиш ва ҳисоблар бу тахмин нечоғлик тўғрилигини ва у астрономия фанига нималар бера олишини кўрсатади.

Р. МЕЛИКСЕТЯН,
ТАСС мухбири.

●Тошкент—жаҳонга

Ўзбек китобларига қизиқиш

Бугун

Республика китоб савдоси бошқармасининг китоб почта бўлими жаҳондаги бир қатор йирик мамлакатлар адресига Тошкентда нашр этилган анчагина китобларни юборди.

«Бобирнома» миниатюраларининг 160 нусхаси Эронга жўнатилди. Республика Фанлар академиясининг «Фан» нашриётида тайёрланган Р. Сигаловнинг «Магнит майдонида ҳаракатланувчи кучларнинг янги тадқиқотлари», «Медицина» нашриётида чиқарилган Рапкиннинг «Рентгенокардиометрия» илмий китоблари Болгария, Польша, Чехословакия, ГДР, Монголия, Финляндия, ГФР, АҚШ мамлакатларига юборилди. Бундан ташқари ана шу мамлакатларга жўнатилган китоблар орасида Г. Владимировнинг «Танланган асарлар»и, И. Раҳимнинг «Кўнгиллилар» романи ҳам бор.

Китоб почта бўлими Совет Иттифоқининг турли шаҳарлари ва жаҳондаги 90 га яқин мамлакатга Ўзбекистон халқ хўжалиги, фани ва маданиятига доир китобларни юбориш бўйича беш йиллик ва бу йилги топшириқларни муддатидан олдин бажарди.

Далада концерт

Ўзбекистон Давлат филармониясининг бир группа артистлари пойтахт областининг Оққўрғон районидаги «Оққўрғон» совхози пахта даласида концерт берди.

Республикада хизмат кўрсатган артистлардан Ж. Бекжонов, артистлар Н. Баратова, Т. Узоқова, О. Ёқубоваларнинг дилрабо қўшиқлари пахтакорлар дилини хушнуд этди.

Филармония коллективи пахта терими мавсумида далаларда ўндан ортиқ концерт беради.

●Инсон ва табиат

Бир ҳовуч қимматли писта

Республиканинг кекса селекционери Сергей Семёнович Калмиков камдан-кам учрайдиган писта дарахтидан биринчи марта йиғиштириб олган бу ҳосил тўғрисида Пушкин эртакларида айтилганидек, оддий писта эмас, унинг пўстлоғи тилладан, мағзи соф зумратдан деб айтиш мумкин... олимга бу писталар шу қадар бебаҳодир.

Бу пистани етиштириш тарихи оддий эмас. Бундан ўттиз етти йил муқаддам Ўзбекистонга турли мамлакатлардан селекция иши учун ҳар хил писта, ёнғоқ уруғлари олиб келинди. Улар орасида американинг Пекан ёнғоғи, Италия пистаси ҳамда ёнғоғининг мазаси жиҳатидан асло тенги йўқ деб ҳисобланувчи эроннинг машҳур пистасидан оз-моз бор эди. Аммо эрон пистаси билан ёнғоғини бошқа бирор жойда иқлимга мослаб ўстиришга ҳеч ким муваффақ бўла олмаган.

Писта тажриба ўтказиладиган жўякларга экилди. Лекин кўкариб чиққан ниҳол биттагина уруғ берди. Селекционерлар бирданбир бу ўсимликни қанчалик меҳр билан парвариш қилганликларини тасаввур этиш қийин эмас. Ана шу кўчат Р. Р. Шредер номли боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий тадқиқот институтининг тоғдаги филиали кўчатзорида илдиз отиб қолди. Лекин бу кўчат жуда секин авжга кирди. Энг қизиғи, кишини ҳайрон қолдирган жойи шу бўлдики, у мутлақо мевага кирмади.

Уша дарахт бу йил кузда, орадан қирқ йилча ўтгач, селекционерларни қуққисдан ҳайратда қолдирди— бу дарахтдан бир неча ҳовуч катта-катта ғоят сифатли писта йиғиштириб олинди. С. С. Калмиков худди мана шу писталар республиканинг ёнғоқзор ўрмонларида эрон пистасининг кўпайишига йўл очиб беради, деб ҳисоблайди.

Ю. ЮДИН.
ЎзТАГ мухбири.

ЖАҲОН ОЙНАСИ

Съезд шарафига

ГАВАНА. Куба меҳнаткашлари Куба Коммунистик партиясининг бўлажак I съездини янги муваффақиятлар билан кутиб олишга тайёргарлик кўрмоқдалар, ишлаб чиқариш планларини ошириб бажараётган меҳнат коллективларининг сони кун сайин кўпайиб бормоқда. Кўпгина корхоналарнинг ишчилари «Зарбдор меҳнатни кундалик нормага айлантирамиз» деган шиор остида меҳнат қилмоқдалар.

База саноати ходимлари миллий касаба союзи социалистик мусобақа масалалари билан шуғулланувчи секретари Армелио Альфонсонинг айтишича, ҳозирги кунда тармоқ корхоналаридан қарийб 250 таси ишлаб чиқариш планларини анча ошириб бажармоқда.

«Мануэль Перес Бланко» металлургия заводи база саноати илғор корхоналарининг пешқадами. Завод коллективи съезд шарафига олган ўз социалистик мажбуриятини ҳозирдаёқ бажарди. Элисео Диас Камайо номли иссиқлик электр станциясининг, «Агилар Норьего» машинасозлик заводининг, «Флорентино Алехос» металлургия заводининг ходимлари съезд олди социалистик мусобақаси қатнашчиларининг олдинги сафларида бормоқдалар. «Агилар Норьего» машинасозлик заводи ва «Флорентино Алехос» металлургия заводида бу йил саноат ишлаб чиқаришининг ҳажми ўтган йилдагига нисбатан икки баравар кўпаяди.

Ҳукумат тузилгандан кейин

ЛИССАБОН. ТАСС мухбири Э. Ковалев хабар беради: Португалия газеталари мамлакатда 6-муваққат ҳукумат тузилганлигини ва унинг министрлари ўз лавозимларини бажаришга киришганликларини кенг шарҳламоқда.

Янги ҳукумат кейинги вақтларда мамлакатда вужудга келган конкрет проблемаларни ҳал этишга реалистик ёндошувни намойиш қилиши, узоқ давом этган сиёсий кризиснинг оқибатларини тугатиши, реакциянинг вазиятни мураккаблаштириш йўлидаги уринишларини бартараф этиши керак. Матбуотда баён этилаётган фикрларнинг асосий мазмуни шундан иборат.

Шу билан бирга обзорчилар ҳукумат тузишни мумкин қадар тезроқ тугаллаш, барча министрликларда давлат секретарларини таъминлаш зарур эканлигини уқтириб ўтади.

РЕАКЦИЯ БИЛАН ИТТИФОҚ БЎЛИБ

БУЭНОС-АЙРЕС. Аргентина Коммунистик партияси Марказий Комитети пленумининг бу ерда эълон қилинган ҳужжатларида айтилишича, маочилар гуруҳи Пекинни аслида Советларга қарши ва коммунизмга қарши назарий ҳамда амалий фаолият марказига айлантирди.

Майда буржуача, шовинистик идеология намояндаси бўлган Мао Цзэ-Дун группаси марксизм-ленинизмга ошкора хиёнат қилди, деб уқтирди пленум. Пекинлик раҳбарлар Совет Иттифоқига, социалистик ҳамдўстлик мамлакатларига, бутун халқаро коммунистик ва революцион ҳаракатга қутуриб ҳужум қилиш кампаниясини кучайтириб юбордилар, айни вақтда энг ашаддий реакционерлар билан бирлашиб олдилар.

Шу билан бирга ХКП раҳбарлари, деб таъкидланади сўнгра Аргентина Компартияси Марказий Комитети пленумининг ҳужжатларида, «Тинчликни мустаҳкамлаш йўлидаги ҳамма тадбирларга қайсарлик билан тўсқинлик қилмоқдалар, халқаро можароларни тинч музокаралар йўли билан ҳал қилиш ишига халақит бермоқдалар, планетанинг турли районларида ғаламислик қилиб, стабилликни бузмоқдалар».

Пекинлик раҳбарлар учинчи жаҳон уруши фатал равишда муқаррар ва ҳатто «фойдали» эканлиги тўғрисидаги инсониятга қарши тезисни ҳимоя қилиб, Хитойни миллитарлашган мамлакатга айлантириб юбордилар.

Аргентина Компартиясининг Марказий Комитети коммунистларнинг, барча ҳақиқий революционерларнинг эътиборини маочиларнинг хиёнаткорлик фаолиятига қарши курашни кучайтириш зарурлигига қаратди.

ЛОНДОН. Чили элчихонаси олдидаги пикет қатнашчилари Чилида терророрнинг тугатилишини, Луис Корваланнинг ва бошқа сиёсий маҳбусларнинг тезда озод қилинишини талаб қилмоқдалар.

И. Мапурин телефотоси.
ТАСС фотохроникаси.

САЛОМАТЛИК ҲАҚИДА СУҲБАТЛАР

Куз келди. Шамоллаш касалликлари кўпаядиган, грипп тарқаладиган вақт бошланди. Бу касаллик эпидемияси одамларни кўп безовта қиляпти. Мутахассисларнинг айтишича, у бундан кейин ҳам одамларни безовта қилаверади. Қуйида мақоласи эълон қилинаётган машҳур Америка илмий шарҳловчиси ана шу хавф ҳақида огоҳлантиради. Унинг баъзи бир фикрларини пессимистик қарашлар дейиш мумкин. Негаки, кейинги пайтда олимлар ва медиклар касаллик механизми, унинг келиб чиқиш сабабларини бир мунча аниқладилар. Баъзи профилактик чораларни топдиларки, улар ёрдамида касалликни енгилроқ ўтказиш мумкин. Бундан ташқари, бу ўринда ҳаётни тўғри қуриш ва организмни чиниқтириш ҳам муҳим аҳамиятга эга. Лекин, шуни тан олиш кераккки, ҳозирча грипп жиловлаб олингани йўқ. Бунинг сабаби кўп ва турли-туман. Мақола автори шу ҳақда ҳикоя қилади.

ДУГЛАС ГАЗНЕР
«Сайенс Дайджест» Нью-Йорк.

ГРИПП ҚАНДАЙ ПАЙДО БЎЛАДИ?

ЯҚИН уч-тўрт йил ичида вирусли грипп эпидемияси бутун Осиё ва Европани забт этиб, Қўшма Штатларга кўчадиганга ўхшайди. Бу касаллик ер юзининг тўртдан бир аҳолисини, яъни бир миллиардга яқин одамнинг ёстиғини қуритиши мумкин. Баъзи олимлар эса грипп икки миллиард одамнинг ёстиғини қуритади демоқдалар.

Ғайритабиий вирус

Баъзи одамларга бу гап эриш туюлиши мумкин. Лекин Умумжаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти бу гапга жиддий эътибор бермоқда. Жаҳондаги юздан ортиқ лабораторияларда илмий тадқиқот группалари янги грипп эпидемиясига қарши кураш чораларини ўйлаяптилар.

Улар грипп туғдирадиган вирус қанақа эканлигини биладилар. У қаерда пайдо бўлиши ва инсон организмига қандай таъсир қилишини ҳам биладилар. Лекин олимлар бу вирусни жиловлаб олиш имкониятига эга эмас. Кейинги ярим аср мобайнида олимлар ўлат, тепкили терлама, чечак, сариқ безгак сингари хасталикларни йўқотдилар. Лекин шу давр мобайнида грипп вируслари уч марта қутуриб инсониятга ҳужум қилди. Грипп вируслари эпидемияни назорат қилишга имконият бермайдиган ягона вирусдир. Унинг олдини олиш учун ишлатиладиган вакциналар амалда фойда бермаяпти. Грипп вирусини йўқотадиган дори эса йўқ.

Грипп эпидемияси истаган пайтда тарқалиши мумкин. Ана шу нарса айниқса хавфли. Мутант деб номланган янгича юқумли вирусларга қарши биронта даво чораси йўқ. Бу вируслар эса бир неча йил оралатиб инсониятга ҳужум қилиб келаётир. Агар терлама ёки қизамиқ вируслари ҳам гриппникига ўхшаса эди, бу хасталиклар ҳам бизга муттасил ҳужум қилиб турган бўлар эди. Бахтимизга бу касалликлар вируси бундай ғайритабиий эмас.

Грипп вируслари йил сайин ўзгариб туради. Кейин эса ҳар икки-уч йилда янги мутант вируслари пайдо бўлади ва касаллик кенг тарқалиб кетади.

Грипп вирусларининг ана шундай даврий такрорланиб туриши жиддий хавф туғдиради. Лекин ҳар ўн йилда бир мартадан тарқаладиган мутант ҳужуми айниқса кучли бўлади. Энди бу эпидемия эмас, пандемия, яъни ғоят кенг тарқалган эпидемияни туғдиради.

1510 йилдан бошлаб бизнинг давримизгача грипп пандемияси инсониятга 35 марта ҳужум қилди. 1918 йил апрель ойида бўлиб ўтган пандемия ҳужуми айниқса хавфли бўлди. Бу пайтда Франциянинг ғарбида хизмат қилаётган Америка солдатлари ўртасида пандемия кенг тарқалди. Бу касалликни Францияга хитой ишчилари олиб келган экан.

Баҳорнинг охирларига бориб грипп Европанинг катта территориясини эгаллади. Июль ойида касаллик Ҳиндистон ва Янги Зеландияга ўтди. Августда эса Жанубий Африкага бориб етди. Августнинг охирида Атлантика океанининг бошқа соҳилида — Бостон шаҳрида касаллик белгилари кўринди. Лекин грипп эпидемияси бу билан тинчимади. Ўша йилнинг кузига келиб хасталик инсоният мавжуд бўлган ҳамма районларни эгаллади. Фақат Атлантиканинг марказида жойлашган Авлиё Елена ороли ва Янги Гвинея омон қолди.

Шундан кейин 1919 йилнинг февраль ва март ойларида грипп инсониятга яна ҳужум қилди. Ер шарининг баъзи жойларида аввал грипп билан оғриган одамлар бу сафарги хасталикка чидадилар. Лекин баъзи жойларда грипп илгари касал бўлганларни ҳам омон қўймади.

Пандемия 14 ой муттасил давом этди. 500 миллионга яқин одам касалланди. 20 миллион киши ҳалок бўлди. Бу рақамлар грипп касаллиги инсоният тарихидаги энг даҳшатли хасталиклардан бири эканлигини кўрсатади. Айова штатидаги Форт-додж яқинида аввалига чўчқалар гриппга ўхшаган касалликлар билан оғриганини, кейин эса хасталик одамларга ўтгани тасодифан аниқланди. Касаллик тез тарқалиб кетди. 1918 йил охирига келиб миллионларча чўчқалар қирилиб кетди. Мол доктори Ж. Коэн бу касалликни грипп деб атади.

Унинг қўйган диагнози 12 йилдан кейин тасдиқланди. Хасталикни туғдирадиган вирус шарга ўхшайди. Унинг атрофида майда тукчалари бўлади. Ана шу тукчалар тўқималарга жойлашиб олади ва ҳайвонлар ҳамда одамларда касаллик туғдиради.

Организмни нима сақлаб қолади?

Шундай қилиб, инфекциянинг биринчи босқичи бошланади. Ундан кейин вирус ядросига жойлашган генлар ёриб чиқиб, тўқимага жойлашиб олади. Вирус ядроси оқсил ишлаб чиқарадиган механизм вазифасини бажаради ва янги вирусларни тўплайди. Шуниси муҳимки, грипп вируси фақат тирик организмда кўпаяди. У кўпинча нафас олиш органларига жойлашиб олади.

Аввалги вируслар фақат бир неча тўқимани забт этади. Лекин ҳар олти соатда уларнинг сони юз мартадан ошиб боради. Шундай қилиб, организмга жойлашиб олган грипп вируслари 48 соатдан кейин ўзини кўрсата бошлайди.

Ўрта асрларда грипп билан оғриган кишининг ташқи белгилари қандай бўлса ҳозир ҳам шундай. Хасталик тўсатдан бошланиб қолади. Дастлабки пайтда киши совуқ қотади. Боши оғриб, мадорсизланади. 12—24 соат ичида ҳарорат 40 даражагача кўтарилиши мумкин. Кейин йўтал тутади. Бурундан сув келади.

Худди шу пайтда киши акса урганда ёки йўталганида вирус инфекцияси бошқаларга ўтади. Касаллик энг авжига чиққанда беморнинг юзи қизариб кетади. Танглайи қизариб, оқиш караш пайдо бўлади. Агар вируслар тўхтовсиз пайдо бўлаверганда бу инфекцияга қарши ҳеч қандай организм чидай олмасди. Лекин касалликнинг учинчи, тўртинчи куни иситма тушади. Бемор ўзини яхши ҳис қила бошлайди.

Хўш, инсон организмида нима рўй берди? Нафас йўлидаги касалланган тўқималар вирусга қарши интерферон деб номланган кураш воситасини ишлаб чиқарди. Шунинг учун грипп вируси кўпайишдан тўхтади.

Ёш болаларда ва кекса кишиларда грипп анча хавфли ўтади. Пневмония хасталиги пайдо бўлади ёки касаллик оғир оқибат қолдиради. Баъзан эса ҳалокатга ҳам олиб келади. Лекин интерферон кучли келиб, хасталик енгил ўтганида ҳам киши мадорсизланади. Бу эса грипп вируслари қолдирадиган заҳарли моддаларнинг организмга барибир таъсир қилганидан дарак беради.

Иммунитет бўлади, аммо у нисбий

Организмда интерферон билан биргаликда махсус антителолар ҳам пайдо бўла бошлайди. Улар грипп вирусининг туклари атрофини ўраб олади. Шундай қилиб, бошқа ҳужайраларни зарарланишдан сақлайди. Кейин эса инсоннинг ҳимоя системаси кучсизланиб қолган вирусга ҳужум қилади, ниҳоят уни ҳалок этади.

Касаллик ўтганидан кейин кишида гриппга қарши иммунитет пайдо бўлади. Лекин бу нисбий нарса. Одам бошқа хасталиклар билан оғригандан кейин қайталаган гриппга унинг организмидаги иммунитет қаршилик қилолмай қолади. Орадан бир неча ой ўтгач, иммунитет кучсизланади. Икки йилдан кейин эса бутунлай йўқолиб кетади. Гриппга қарши эмлаш эса фақат қисқа муддатга яроқлидир. Гриппнинг хавфи шундаки, у иммунитет ҳосил қилган организмга ҳам, эмланган организмга ҳам ҳужум қилаверади.

Қизиғи шундаки, вирус ядроси атрофидаги туклар бир эпидемия мобайнида бир неча марта ўзгаради. Грипп вируси организмда кўпайган вақтда янгидан-янги кўринишдаги тукли ядролар пайдо бўлади. Вирус болалари ўз ота-оналаридан кескин фарқ қилади. Бундан ташқари, улар эмланган ёки олдин грипп билан оғриган организмга бемалол кираверадиган хусусиятга эга бўлиб бораверади.

Масалан, 1957 йил апрель ойида Гонконг олимлари грипп билан хасталанган кишиларда мутлақо янгича вирусни топдилар. Бу вирусга ҳеч кимда ҳеч қандай иммунитет йўқ эди.

Ҳиндистон ва Японияда грипп май ойида кучайиб кетди. Июнь ойида бутун Жанубий Шарқий Осиё ва Ўрта Шарқ грипп билан хасталанди. Ёз бошларида Европа, Шимолий Американинг Атлантика океани соҳилларида хасталик белгилари пайдо бўлди. Август ойида эпидемия Африка, Австралия ва Жанубий Америкага ўтди. Октябрь ойида АҚШ ва Европада авж олди. Ўша йил охирида грипп бутун дунёни эгаллаб олди. Япония ва Совет Иттифоқида эса грипп иккинчи марта ҳужумга ўтди. Куз ва қиш фаслидаги грипп эпидемияси Қўшма Штатларда 70 мингга яқин одамнинг ёстиғини қуритди.

1957 йил пайдо бўлган грипп Хитой ўлкаларидан бирида бошланган эди. Бир ой мобайнида бутун мамлакатни эгаллаб олди. Бу А2 группасидаги биринчи вирус эди. У ҳозир ҳам баъзи ўзгаришлар билан қайта пайдо бўлиб турибди.

Хасталик сабабчиси қаёққа йўқолади?

Грипп эпидемиясини туғдирадиган мутантлар дунёдаги энг ғалати вируслардан. Борган сайин янгича мутантлар пайдо бўлмоқда. Лекин яна янгилари туғилаверадими ёки шу билан тамом бўладими? Буни ҳеч ким билмайди.

Ҳар сафар янгича вирус пайдо бўлганида организмда эски вирусга нисбатан кучли иммунитет туғилади. Қизиғи шундаки, янги вирус пайдо бўлиши билан эскиси бутунлай йўқолиб кетади. Масалан, Осиёда А2 группасидаги вируслар туғилиши билан бундан олдинги А1 вируси жаҳоннинг бирон чеккасида кўринмай қолди.

Грипп эпидемияси 1968 йили яна авж олди. Гонконгда ёз пайтида пайдо бўлган янги грипп 1957 йилда рўй берган Осиё вирусининг бошқачароқ кўриниши туфайли туғилган экан. Июль ойининг охирида грипп Сингапурга Тайвань ва Малайзияга ёйилди. Жанубий Вьетнам ва Филиппинда авж олди. Сентябрь ойида эпидемия Ҳиндистон, Эрон, Таиланд ва Австралияга тарқалди. Янги йил арафасида Нью-Йоркда ҳам грипп пайдо бўлди. Қўшма Штатларнинг барча шимоли-шарқий томонларида, Массачусетда грипп авж олди. АҚШнинг йирик шаҳарларида ҳар ҳафта 1700 кишининг ёстиғи қурир эди. Фақат Қўшма Штатларнинг ўзида ўшанда 80 минг киши ҳалок бўлди.

1968 йил эпидемиясидан кейин гриппнинг кичикроқ ҳуружлари бўлди. Лекин агар грипп яна ўша даврийлик билан такрорланса, унинг навбатдаги ҳуружи ҳали 1980 йил келмасиданоқ бутун ер юзига тарқалади.

Гриппнинг янгича вирусини аниқлаш, унга қарши курашувчи эмлаш чоралари кўриш ниҳоятда қийин. Ўтган галлари гриппга қарши кураш вакциналари жуда кеч яратилди. Шунинг учун ҳам эпидемиянинг олдини олиб бўлмади. Бундан ташқари, гриппнинг янгича вируслари қанақа бўлишини олдиндан билиш имкониятлари йўқ ҳисоб. Бунинг устига эски вируслар қаёққа ғойиб бўлиши-ю, янги эпидемия тарқалгунча қандай воқеалар рўй беришини ҳеч ким билмайди. Вируслар тўқимада турмаса, узоқ яшай олмайди. Назарий жиҳатдан қараганда улар инсон организмида яшириниб ётиши керак. Лекин бу тахмин ҳали исботланганн йўқ.

Баъзи вирусшунослар грипп вируслари бизнинг организмимизда яшайди, демоқдалар. Лекин организм тўрт кун ичида вирусни туғдирувчи ядрони йўқотиб юборади. Ҳолбуки, вирус омон қолиш учун кўпайиши керак.

Шуни айтиш кераккки, агар ҳар бир бемор ўрта ҳисобда касаллигини тўрт кишига юқтирса, олти ҳафтада 500 минг одам грипп бўлиши керак. Бу рақам грипп вируси организмда узоқ сақланади, деган фикрни шубҳа остига олади.

Айб чўчқадами?

Грипп вируслари узоқ яшаши мумкин бўлган организмлардан бири ҳайвон организмидир. Кўпинча хасталик тарқатадиган вируслар худди ўша ҳайвонлар организмида яшайди.

Маълумки, грипп вируси табиий йўллар билан отлар, жўжалар, ўрдак, курка, бедана ва бошқа қушларни зарарлайди. Маймунлар, каламушлар, сичқонлар, ит ва мушуклар эса тажриба учун лаборатория усулида грипп билан касаллантирилади.

Лекин олимларни бу борада айниқса қизиқтирган жонивор чўчқадир. 1918 йилда рўй берган грипп вируси шу хасталик билан оғриган чўчқаларда аниқланган вирусларга жуда ўхшар эди.

Грипп вируси аввал инсон организмида пайдо бўлиб, кейин чўчқага ўтадими ёки аксинчами, ҳозирча бу аниқланган эмас. Шунга қарамай, чўчқа одам оғрийдиган грипп билан хасталаниши мумкин. Чўчқа вируси одамга юққан пайти ҳам бўлган. Европа мамлакатларидан биридаги лабораторияда бир аёл чўчқадан вирус юқтирган ва унинг оила аъзоларига грипп тарқалган.

Чўчқалар организмидаги мавжуд гижжалар грипп вируслари сақланадиган омбордир, деган тахмин мавжуд. Ўпка гижжалари деб аталувчи остирцалар чўчқа билан биргаликда гриппга йўлиқади. Грипп вируслари уларда узоқ вақт сақланиб қолиши мумкин. Шундай қилиб, улар ташқи муҳитга ўтиши мумкин. Грипп вируслари ерга тушганидан кейин уни чувалчанглар истеъмол қилади. Вирус тухуми чувалчангда личинкага айланади. Лойга ағанаган чўчқа балчиқ билан қўшиб чувалчангни ҳам еб юборади. Шундай қилиб, вирус яна унинг организмига тушади. Совуқ тушгунича вируснинг таъсири сезилмайди. Аммо совуқ кунлар бошлангач, чўчқалар ўзидан ўзи гриппга йўлиқади.

Кўп гриппилар Марказий Осиёдан бошланади. Бу шундан далолат берадики, вируснинг мутант формалари инсон ва чўчқа грипларининг кўп такрорланувчи генетик комбинацияси туфайли пайдо бўлади.

Осиёнинг чексиз-чегарасиз текисликларида жойлашган чўчқахонани кўз олдингизга келтиринг. Чўчқа хириллаб овоз чиқарганида унинг оғзидан отилиб чиққан грипп вируси шу яқин ўртадаги ўтовда ухлаб ётган одамга бориб ёпишади. Одам шу ҳаводан нафас олади. Унинг организмига кириб қолган вирус тез кўпая бошлайди. Лекин бу сафар ҳеч қандай ҳодиса рўй бермайди. Ҳеч ким касал ҳам бўлмайди. Шунга қарамай, бу пайтда вирус ўзгара бошлайди. Энди у инсон организмини забт этишга тайёргарлик кўришга тушади. Бошқа бир одам шу вирусдан нафас олади-ю гриппнинг янги мислсиз пандемияси бошланади.

«ЗА РУБЕЖОМ»дан.

Домбрободдаги 444-болалар боғчасида 354 кичкинтой тарбияланади. Бу ерда улар учун барча шароитлар муҳайё.
СУРАТДА: тарбияловчи Қумри Билалова ўз группасидаги кичкинтойлар билан машғулот ўтказяпти. Ю. Бутусов фотолари.

• *Фан ва техника кашфиётлари*

Электрон диспетчер

Харьковдаги «Тяжпромавтоматика» лойиҳалаш институтининг конструкторлари завод конвейерларининг бекор туришини қисқартиришга имкон берадиган информацион қурилмани ишлаб чиқдилар.

Практиканинг кўрсатишича, одатда комплектловчи узеллар етишмаслигидан конвейер мажбурий тўхтайди. Институт мутахассислари трактор заводининг цехларида зарур деталь запасларини контроль қилиб турадиган датчиклар ўрнатишга ёрдам бердилар. Электрон диспетчерлар йиққан маълумотларни компьютер ишлаб чиқиб шуъланувчи таблога етказади.

Тутундан маҳсулот

Тутун ва кўпикдан бунёдга келадиган углекислота одатдаги олинган углекислотага нисбатан 6 баравар арзонга тушади. Қимматли маҳсулотни тўғридан-тўғри мўридан олиш оригинал методини ишлаб чиққан Ленсовет номли технология институтининг кимёгарлари шундай хулосага келдилар.

Ленинградлик олимлар карбонат ангидридни тутундаги «тутқунликдан» озод этишдан иборат машаққатли ишни мономер деб аталувчи алоҳида органик модда зиммасига топширдилар. У иссиқ ҳаво билан учрашганида кўпикланиб тутунни шиддат билан юта бошлайди ва углекислотани қолдиради.

Иваново автомобиль кранлари заводида ясалган установка содда ва ихчам бўлиб чиқди. Ҳамма харажатларнинг қопланишига ярим йил ҳам кетмайди.

Умри узоқ лампанинг «сири»

Электр лампа ясаш технологик жараёни аллақачон ишлаб чиқилиб автоматлаштирилган бўлсада, ҳанузгача шиша колба ичига баъзида сув буғлари, кислород ва бошқа газлар кириб қолади. Вольфрам қил юксак температурада шулар билан ўзаро таъсирда бўлиб тезда куйиб кетиши мумкин. Шу деталини ихоталаш учун заводларда вольфрам қил кимёвий модда суспензияси (аталаси) — газ ютувчи моддага ботириб олинади. Намлик ютувчи самарали модда эса эндигина топилди.

Латвия ССР Фанлар Академияси ноорганик кимё институтининг олимлари кашф этган препарат туфайли электр лампаларнинг хизмат муддати 15 процент ошади. Синовлар шуни кўрсатди.

Мамлакатлар — одамлар — одатлар

ҲИНДИСТОНДА ТЎЙ МАРОСИМЛАРИ

Ҳиндистон қадим замонлардан буён ранг-баранг табиий бойликлари, ҳайвонот дунёси, ўзига хос иқлими, халқларининг туриш-турмуши, ажабтовур урф-одатлари билан кўпларни ҳайратга солиб келган.

Ҳиндистонда бўлганимизда шу фусункор диёрнинг кўплаб шаҳар ва қишлоқларини кездик, унинг дилкаш, қувноқ ва меҳмондўст одамлари билан яқиндан танишдик. Бу халқнинг урф-одатлари, расм-русумлари, кийим-кечаклари ҳамда тўй маросимлари бизни айниқса қизиқтирган эди. Ҳиндларнинг тўй маросимлари бизда катта таассурот қолдирди.

Тўй маросими ҳиндларда энг дабдабали, бахтли воқеалардан ҳисобланади. Шунинг учун тўйлар катта тантана ва шодиёна билан ўтказилади. Ҳиндларнинг тўйи бошқа айрим халқларникидек, бир неча кун давом этади. Маросимга узоқ-яқиндан қавму-қариндошлар, ёру биродарлар, таниш-билишлар таклиф этилади. Тўй давомида ўйин-кулги, музика садолари кечаю-кундуз тинмай давом этади. Албатта бундай тўй ўз-ўзидан бўлмайди. Ҳинд тўйлари катта харажат ҳам талаб этади. Шу сабабли ҳар бир оилада бола туғилиши биланоқ, маблағ йиғишга киришилади. Айрим ҳолларда ота-онанинг (бу ерда бадавлат оилалар истисно) неча йиллаб жамғарган пуллари етмай, қарзга ботадилар. Қарзлар шу даражага бориб етадики, уни ота-она бутун ҳаёти давомида ишлаб ҳам узолмайди. Бундай ҳолларда қарзларни узишни келин-куёвлар давом эттиришга мажбур бўладилар.

Ҳиндларнинг уйланиш тўйида қалин (даури) куёв томондан эмас, қиз томондан тўланади. Аксари ҳолларда, тўйда бўладиган бошқа сарфларнинг ҳам кўпини келин томон тўлайди. Ҳатто совчи ҳам куёв тарафдан бормай, қиз томондан куёвга жўнатилади. Шунинг учун бўлса керак, айрим ҳолларда оилада қиз боланинг дунёга келиши унчалик хушнудлик бахш этмайди. Бу борада яна шуни ҳам таъкидлаш керакки, тўй қалинлари айрим ҳолларда ёмон оқибатларга олиб келади. Чунончи қалин тўлашга қурби етмаган оиладан қизлар қочиб кетадилар ва шаҳарларга бориб бахт излайдилар.

Ҳиндлар одатда келин танлашганда унинг ташқи кўриниши, қобилиятидан ташқари ижтимоий келиб чиқиши, мол-мулкининг миқдорига ҳам аҳамият беришади. Кейинги пайтларда ҳинд ёшлари бир-бирларини севиб турмуш қуришга ҳаракат қилаётган бўлсалар-да, аксари оилаларда ҳамон келин ва куёвни ота-оналар танлашади.

Ҳиндларда никоҳ ойи ва кунини ҳозирга қадар мунажжимлар белгилаб берадилар. Никоҳ одатда ота-она ва гувоҳлар иштирокида тантанали суратда қайд қилинади. 1955 йилдан бошлаб Ҳиндистон ҳукуматининг махсус қарорига биноан никоҳ шаҳар ва қишлоқларда ёзма равишда қайд қилинадиган бўлди. Шунга қарамасдан кўпчилик аҳоли ҳукуматининг бу қонунига риоя қилмасдан, никоҳлашни ҳамон аввалгидай ўтказишмоқда.

Ҳиндистонликларнинг никоҳ тўйларида расм-русумлар ҳамда ирим-чиримларнинг деярлик барчаси келин уйида бўлиб ўтади. Мана, безирим қилиб безатилган келин хонаси. Баъзилар хонани муаттар қилиш билан банд. Айрим аёллар эса келиннинг кафти ҳамда тирноқларига, оёқларининг тагига қизил бўёқ суришади. Келиннинг яқин дугоналари унинг сочини тараб, хушбўй ясмин гулларини қадайдилар. Сўнг келиннинг онаси қизининг сарпоси — қизил сарийни келтиради. Ҳиндларнинг одати бўйича сарийни келиннинг онаси ёки акасининг хотини келтириши лозим.

Келин сарпоси ота-она қудратига қараб тайёрланади. Бадавлат оилаларда зарли кумушсимон сарий, бунга қудрати етмаганлар эса, зарқоғоз ва ялтироқ иплар билан безатилган сарий сотиб оладилар. Келинга сарподан сўнг унинг зебу-зийнатлари — зирак, узук, марварид ва турли хил тақинчоқлари келтирилади. Ҳинд келинлари одат бўйича бурунларига ҳам безак тақадилар. Аксари ҳолларда келиннинг қандай оиладан бўлишидан қатъий назар олтин, кумуш ёки шишадан ишланган билакузуклари бўлиши шарт.

Келиннинг қариндош-уруғлари ва дугоналари уни кийинтириш билан овора бўлиб турган айни пайтда ҳовлида ўйин-кулги, ашула давом этиб туради. Ҳовли ўртасида тайёрланган махсус супачада одатда оқ матодан тўқилган кийим кийган домла ибодат билан машғул бўлади.

Ниҳоят, «Куёв келди» деган хабар тарқалади. Ҳамма куёвни кутиб олиш учун ташқарига чиқади. Ҳиндларда «Куёв келди» жуда қизиқ бўлади. Куёв кий-чув кўтарган болалар, байрам либосини кийган созандаларнинг майин куйлари остида ўзининг ёру биродарлари, уруғ-аймоқлари қуршовида оқ от миниб келади. Шаҳар шароитида куёв машина, қишлоқда эса аравада маълум масофани босиб ўтгач, келиннинг уйига оқ отда келиши шарт. Куёв ҳам ўз навбатида ясмин гуллари ва зарқоғоздан ясалган чамбарак, бошига ярқироқ ипдан тўқилган салла, елкасида кимхоб тўн кийиб олган бўлади. Куёвни остонада қайнотаси кутиб олади, сўнгра қуда-андалар билан кўришиб, бир-бирларига гулчамбарлар тақишади. Кимдир куёв қўлига гўдак бола ва норжил ёнғоғини тутқизади, сўнгра унинг қўлига ханжар беради. Ҳиндлар одатига биноан бола тутқазиш серфарзанд ва бегубор бўлгин дегани бўлса, ханжар эса жасурлик ва мардлик тимсолидир. Шу пайтда аёллар куёв бошидан гул баргларини сочиб турадилар. Худди ана шу дамда келинни ҳам олиб чиқишади, домла эса никоҳ маросимини бошлайди. У муқаддас китоблардан келтирилган калималарни ўқиб, ўртада ёниб турган гулханга чўп ташлаб туради, келин билан куёвга эса муқаддас Ганг дарёсидан келтирилган сувдан сачратади. Сўнгра келин билан куёвга қатиқ ва пиширилган гуручдан тановвул эттиради. Узоқ давом этган тоат-ибодатдан сўнг домла келин билан куёвга уларнинг бурчи ва вазифалари ҳақида панд-насиҳат қилади. Панд-насиҳатлар асосан янги оилада аъзоларни кўпайтириш, ўлик ва тирикларни ҳамиша ёдда тутиш, куёв ўз турмуш йўлдошини барча зарур нарсалар билан таъминлашдан иборат бўлади. Шунингдек, келинга ҳам ўз ёрини ҳурмат қилиши, унинг оила аъзолари иззатини ўрнига қўйиши уқтирилади.

Шундан сўнг домла икки ёшнинг пешонасига қизил рангдан нуқта — белги қўяди. Бу, келин билан куёвнинг бирлашганидан нишонадир.

Ф. САЛИМОВА,
Э РУЗИЕВ.

Ўн икки яшар студент

ЕРЕВАН. Политехника институтининг ўқитувчилари ва юқори курс студентлари абитуриент Давид Арутюнянни самимий табрикладилар. Унга студентлик билети топширилди. Давид тўртта кириш имтиҳонининг ҳаммасини «аъло» баҳоларга топширди ва ўн икки яшарлигидаёқ кибернетика факультетининг студенти бўлди.

У болалигидаёқ ғоят қобилиятли эканлигини кўрсатди. Беш ярим яшарлигида математикага асосий эътибор берилган мактабга ўқишга кириб, ўқиш-ёзишни, ҳисоблашни билар, арифметика масалаларини ҳал қила оларди. Давид етти яшарлигида 3-синфнинг, 10 яшарлигида эса 8-синфнинг ўқувчиси бўлди. У, 9-10-синфлардагина тўла ўқиди.

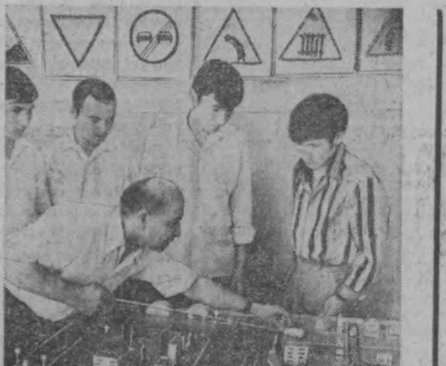

Чилонзор районидаги 179-мактабнинг юқори синф ўқувчилари турли фанлардан сабоқ олиш билан бир қаторда кўча ҳаракати қоидаларини ҳам ўрганишиб, шофёрлик мутахассислиги бўйича билим олмоқдалар. Улар ўқув йили охирида 3-класс шофёри гувоҳномасини оладилар.
СУРАТДА: ўқитувчи С. Эргашев кўча ҳаракати қоидаларидан машғулот ўтаяпти.

• *СУД ЗАЛИДАН*

Кабелкесарлар

Ю. Матвеев ва В. Красновлар илгари судланганига қарамай ижтимоий фойдали меҳнат билан шуғулланишни истамадилар. Уларича мўмай-мўмай пул келадиган фойдали машғулот топишди. Улар бир неча ой давомида Фрунзе районидаги ишлаб турган телефон кабелларини ўғирлаш билан шуғулландилар. Жиноятчилар телефон столбалари ва қудуқларидан кабелларни кесиб олиб, нотаниш шахсларга сотиб келишди.

Ю. Матвеев ва В. Красновларнинг бундай жиноий ишлари туфайли Тошкент телефон станциясига қарашли кўпгина абонентлар узоқ вақт ишламай турди. Айниқса, Чилонзор телефон узели кўп моддий зиён кўрди.

Фрунзе район ижроия комитети Ички ишлар бўлимининг ходимлари Парпиев, Равшанов ва бошқалар олиб борган жиноят қидирув ишлари натижасида кабелкесарлар қўлга олинди. Тергов давомида уларнинг бошқа жиноятлари—ҳар хил давлат мулкларини ўғирлаб сотишлари ҳам маълум бўлди.

Фрунзе район халқ суди бу жиноятчиларнинг ҳар бирига беш йилдан қамоқ жазоси бериш ҳақида ҳукм чиқарди. Ю. Матвеев ва В. Красновлар жазо муддатини қаттиқ режим ўрнатилган меҳнат колониясида ўтайдилар. Корхона ва муассасалар кўрган зарар суммаси улардан тўла ундириб олинади.

С. ШЕИН,
Чилонзор телефон узели ходими.

СПОРТ

Ҳам соврин, ҳам моҳирона натижалар

Самарқандда Совет Иттифоқида хизмат кўрсатган тренер Сидней Львович Жаксон ҳотирасига таъсис этилган совринни қўлга киритиш учун анъанавий бокс мусобақаси тугади.

Ёдгорликнинг асосий соврини 51 килограммгача бўлган вазнда майдонга тушган тошкентлик Х. Усмоновга топширилади. Мусобақанинг финалига чиққан боксчилардан йигирма икки киши СССР спорт мастери нормативини бажардилар.

Чет эллик альпинистларга — жетонлар

Ўзбекистон альпинизм федерацияси ажнабий альпинистлардан бир группасини «Ленин чўққиси» деб аталган жетонлар билан мукофотлашга қарор қилди. Австрия, Болгария, Буюк Британия, ГДР, АҚШ, ГФР, Франция, Чехословакия, Швейцариянинг 1974—1975 йилларда Ленин чўққисига кўтарилган спортчилари ана шу жетонларни оладилар.

Шундай қилиб, совет альпинистларидан ташқари Европа, Осиё, Америкадаги 19 давлат спортчилари ҳам ана шу жетонларни қўлга киритишди. Ер юзида баландлиги 7 минг метрдан ошадиган биронта тоғ чўққисига улуғ доҳий шарафига аталган ана шу чўққига чиқилгани сингари оммавий чиқиш бўлган эмас.

ЎзТАГ.

Редактор С. М. КАРОМАТОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 24|IX да **Кўк эшик ортидаги аёл**, 25|IX да **Кўрмайин босдим тиконни**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 24|IX да **Хонума хоним**, 25|IX да **Олифта**.

КИНО

24 СЕНТЯБРДА
ҚИШКИ БИНОДА

Бобби (2 серия) — САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА», «ҚОЗОҒИСТОН», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» НАВОИЙ номли, «ВОСТОК», «МОСКВА» «ДРУЖБА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «НУКУС» (кечқурун).

Уч мушкетёр — «ЎЗБЕКИСТОН» (жуфт соатларда).

ЁЗГИ БИНОДА

Полициячи бўлган эди — «ФЕСТИВАЛЬ».

Изма-из — «ХИВА».

25 СЕНТЯБРДА
ҚИШКИ БИНОДА

Бобби (2 серия) — САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА», «ҚОЗОҒИСТОН», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», НАВОИЙ номли, «ВОСТОК», «МОСКВА», «ДРУЖБА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «НУКУС» (кундуз ва кечқурун).

Уч мушкетёр — «ЎЗБЕКИСТОН» (10.00, 13.00, 16.00, 18.30, 21.00).

ЁЗГИ БИНОДА

Янги центурионлар — «ФЕСТИВАЛЬ».

Изма-из — «ХИВА».

«ТАШПЛОДООВОЩ» БИРЛАШМАСИГА

КЕЛЕС, САЛОР ВА ҚИЗИЛ ТЎҚИМАЧИ СТАНЦИЯЛАРИДАГИ 1, 2, 3, 4-МЕВА-САБЗАВОТ КОМБИНАТЛАРИГА КЕЛГАН КАРТОШКАЛАРНИ ВАГОНЛАРДАН ТУШИРИШ УЧУН ИШЧИЛАР.

ҚЕРАК

Меҳнат ҳақи — ишбай.

Справкалар учун телефонлар: Ленин райони — телефон 3-43-19; Чилонзор райони — телефон 76-23-05; Ҳамза райони — телефон 66-27-67; С. Раҳимов райони — телефон 44-04-43.

«ТАШМЕТРОСТРОЙ» ТРЕСТИГА

ТОШКЕНТ МЕТРОСИ ҚУРИЛИШИДА ИШЛАШ УЧУН

БЕТОНЧИЛАР, АРМАТУРАЧИЛАР, ИЗОЛЯЦИЯЧИЛАР, ЭЛЕКТР ПАЙВАНДЧИЛАР, ГАЗ ПАЙВАНДЧИЛАР, СУВОҚЧИЛАР, БЎЁҚЧИЛАР,

ҒИШТ ТЕРУВЧИЛАР, БАШНЯЛИ КРАН МАШИНИСТЛАРИ, ЭЛЕКТРОВОЗ МАШИНИСТЛАРИ, СЛЕСАРЬ-МОНТАЖЧИЛАР, ТРАНСПОРТ ИШЧИЛАРИ

К Е Р А К

МЕҲНАТ ҲАҚИ — ИШБАЙ-МУКОФОТЛИ.

Касбга эга бўлмаганлар юқоридаги мутахассисликларга ўқитилади.

ЁЛҒИЗ КИШИЛАР ТОШКЕНТ ШАҲРИГА ПРОПИСКА ҚИЛИНАДИЛАР ВА ЁТОҚХОНА БИЛАН ТАЪМИНЛАНАДИЛАР.

Ишлаб чиқаришдан институт ва техникумларда ўқиш учун йўлланма берилади

Тошкент шаҳар, Пролетар кўчаси, 4-уй, — аҳолини ишга жойлаштириш ва информация бюроси, ҳамда район ижроия комитетлари ҳузуридаги инспекторларга учрашилсин.

Санъат ишқибозлари диққатига!

ТОШКЕНТ ШАҲАР, ОКТЯБРЬ РАЙОН МАДАНИЯТ БЎЛИМИНИНГ 3-МАДАНИЯТ УЙИ ҚОШИДАГИ

«Б А Ё Т»

ХАЛҚ АШУЛА ВА РАҚС АНСАМБЛИ СТУДИЯСИ

1975—76 ЙИЛЛАР УЧУН
ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛАР БЎЙИЧА
ЯНГИ ЎҚУВЧИ — ИШТИРОКЧИЛАР

Қ А Б У Л Қ И Л А Д И

ЎЗБЕК МИЛЛИЙ ХАЛҚ ЧОЛҒУ АСБОБЛАРИ ОРКЕСТРИ: доира, чанг, рубоб, ғижжак, най, қўш най, кларнет, дутор, аккордеон — баян, ноғора, карнай-сурнай ва афғон рубоби (бу бўлимга кирувчиларда ўзларининг шахсий музика асбоблари бўлиши шарт).

ХАЛҚ РАҚСЛАРИ БЎЛИМИ: классик рақслар, характерли, эстрада ва пантомимик рақслар. Бу бўлимда СССР ва жаҳон халқлари рақслари ўргатилиб, 12 дан 30 ёшгача бўлган йигит-қизлар қабул қилинади.

ҚЎШИҚ, ВОКАЛ ВА ХОР САНЪАТИ БЎЛИМИ.

БАДИИЙ СЎЗ (конферансьелик).

ДАРСЛАР МАХСУС ТАЕТР ВА ЎҚУВ КОРПУСЛАРИДА ОЛИБ БОРИЛАДИ.

СТУДИЯДА ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ЎҚУВ ЮРТЛАРИНИНГ СТУДЕНТЛАРИ, ИШЧИ-ЁШЛАР ВА МАКТАБ ЎҚУВЧИЛАРИ ИШ ВА ЎҚИШДАН ТАШҚАРИ БЎШ ВАҚТЛАРИГА ҚАРАБ ҚАТНАБ ЎҚИШЛАРИ МУМКИН.

Юқоридаги ҳамма бўлимларда ўқув муддати — 3 йил.

БИТИРУВЧИЛАРГА МАХСУС ГУВОҲНОМА БЕРИЛАДИ.

ШУНИНГДЕК, МАДАНИЯТ УЙИ ҚОШИДА ҚУЙИДАГИ МАХСУС КУРСЛАР МАВЖУД: **бичиш-тикиш** (қизлар учун мўлжалланган бўлиб, ўқиш муддати — 1 йил). **радиотелемастерлар** (ўқиш муддати — 10 ой).

машинкада ёзув (секретарь-машинисткалар, ўқиш муддати — 6 ой).

фортепьяно — (7 йиллик музика мактаби ҳажмида).

ЮҚОРИДАГИ КУРСЛАРНИ БИТИРУВЧИЛАРГА ҲАМ ГУВОҲНОМА БЕРИЛАДИ.

ЮҚОРИДАГИ БАРЧА СТУДИЯ ВА КУРСЛАР УЧУН МАДАНИЙ ВА БОШҚА ШАРОИТЛАР МАВЖУД.

Хоҳловчилар қуйидаги ҳужжатларни қабул комиссиясига топширишлари лозим; маданият уйи директори номига ариза, 3x4 см. ва 6x9 ҳажмидаги (4 тадан) 8 дона фотосурат, таржимаи ҳоли, яшаш жойидан шахсан ёки ўқиш жойидан справкалар (квартирада турувчилар справка топширмайди), паспорт ҳарбий билет ва бошқа ҳужжатлар шахсан кўрсатилади.

ҲАММА БЎЛИМЛАРГА ҲУЖЖАТЛАР 30 СЕНТЯБРГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

ДАРСЛАР 1 ОКТЯБРДАН БОШЛАНАДИ.

Қабул комиссияси ҳар куни (якшанба кунидан ташқари) эрталаб соат 9.00 дан 12.00 гача ишлайди.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, **А. Беруний кўчаси, 27-квартал (7, 16, 19-трамвайлар, 11, 28-автобуслар, 8-троллейбуснинг «Ўқитувчилар уйи» бекати). «Баёт» халқ студияси ёки 3-маданият уйи дирекцияси.**

ТЕЛЕВИЗОР

24 СЕНТЯБРЬ — ЧОРШАНБА

Биринчи программа. Тошкент кўрсатади. 18.15 Кўрсатувлар программаси. Болалар учун «Камалак» программаси 18.20 «Биз кутмаган Миша ҳақида». Мультфильм (русча). 18.30 «Қизил галстук». Тележурнал (ўзбекча). **Рус тилида:** 19.00 КПСС XXV съезди шарафига. «Беш йилликнинг якунловчи йили». 19.30 «Ахборот» информацион программаси. **Ўзбек тилида:** 19.45 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Сенинг замондошинг». 20.10 Ўн минут музика. 20.20 «Ахборот» информацион программаси. 20.40 «Дала шийпони — идеология ишларининг маркази». 21.00 КПСС XXV съездига меҳнат рапортлари. Экранда — Ўзбекистон ССР Коммунал хўжалик министрлиги (русча). 21.30 «Зулайҳо Оқилованинг рақслари». **Москва кўрсатади.** 22.00 «Вақт» информацион программаси .22.30 Футбол бўйича олимпия турнири учун саралаш матчи. СССР—НОРВЕГИЯ терма командалари. В. И. Ленин номли Марказий стадиондан олиб кўрсатилади. Танаффус пайтида — «Спортлото» тиражи. 00.15 Оғир атлетика бўйича жаҳон ва Европа чемпионати. В. И. Ленин номли Марказий стадион Спорт саройидан олиб кўрсатилади. 01.00 Янгиликлар.

Иккинчи программа. Москва кўрсатади. 18.15 «Горничилар, қердаси» 19.00 Янгиликлар. 19.15 «Ҳаракат хавфсизлиги учун». 19.45 Халқ ижоди. 20.30 «Бўш келманг, қизлар». **Тошкент кўрсатади. Ўзбек тилида:** 22.00 Ҳужжатли фильмлар экрани. 22.30 «Осмондан тушган беш киши». Бадиий фильм. 24.00 Кўрсатувлар программаси.

Учинчи программа. Тошкент кўрсатади. 20.00 Кўрсатувлар программаси. **Рус тилида:** 20.05 Ўқитувчи экрани. 20.35 Ҳужжатли фильм. **Ўзбек тилида:** 20.50 «Эстетиканинг асосий категориялари». «Гўзаллик ва хунуклик». Ўқув кўрсатуви. 21.30 Тошкент янгиликлари. 21.45 «Қизиқарли математика». 22.25 Н. А. Римский-Корсаков. «Моцарт ва Сальери». Телевизион фильм-опера.

25 СЕНТЯБРЬ — ПАЙШАНБА

Биринчи программа. Москва кўрсатади. 15.40 «Спорт ҳақида суҳбатлар». 16.10 «Биз табиат билан танишамиз». 16.35 В. Маяковский. «Ким бўлсам экан?». 17.00 Москва Давлат маданият институти халқ хорининг концерти. 17.30 Шахмат мактаби. Бошловчилар учун. **Тошкент кўрсатади.** 18.00 Кўрсатувлар программаси. **Рус тилида:** 18.05 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Ишчи шу ердан бошланади». 18.35 КПСС XXV съезди шарафига. «1975 йилда меҳнатни муҳофаза қилиш». 19.05 «Ахборот» информацион программаси. **Ўзбек тилида:** 19.20 Халқаро шарҳловчилар даврасида. 19.50 «Шодлик тароналари». Телевизион фильм-концерт премьераси. **Москва кўрсатади.** 20.05 Партия маорифи шохобчаларида янги ўқув йилининг бошланиши олдидан. Кўрсатувда КПСС Марказий Комитети пропаганда бўлими секторининг мудири Г. А. Дмитриев иштирок этади. **Тошкент кўрсатади.** 20.35 «Дўстлик экрани». Қозоғистон, Қирғизистон, Туркманистон, Тожикистон ва Ўзбекистон телевиденияларининг биргаликдаги кўрсатувлари (русча). **Ўзбек тилида:** 21.30 «Ахборот» информацион программаси. 21.50 Ўн минут музика. **Москва кўрсатади.** 22.00 «Вақт» информацион программаси. **Тошкент кўрсатади. Ўзбек тилида:** 22.30 «Пахтазор — мардлар майдони». 22.50 Пахтакорлар учун концерт. 23.50 Кўрсатувлар программаси.

Иккинчи программа. Тошкент кўрсатади. 11.25 Кўрсатувлар программаси. **Рус тилида:** 11.30 «Инсон ташқи дунёни қандай билади?» Жамиятшуносликдан ўқув кўрсатуви. 12.00 Телевизион ҳужжатли фильм 12.25 Инсон ташқи дунёни қандай билади?» Жамиятшуносликдан ўқув кўрсатуви (ўзбекча). **Москва кўрсатади.** 18.00 «Сўз—олимларга». 18.15 «Сенга, ёшлик!». 19.00 Янгиликлар. 19.15 «Агар мен бўлганимда эди». Мультфильм. 19.20 Д. Шостакович. 15-симфония. СССР Давлат Академик симфоник оркестри ижро этади. **Тошкент кўрсатади.** 20.05 «Жаҳоннинг машҳур композиторлари». Ференц Лист. Биринчи кўрсатув (ўзбекча). **Москва кўрсатади.** 20.35 Телевизион спектакль премьераси. «Шахсий иш». **Тошкент кўрсатади.** 22.00 «Кругозор». Ўқув кўрсатуви (русча). **Москва кўрсатади.** 22.30 «Ҳужжатли экран». Кўрсатувни шоир Р. Рождественский олиб боради. 23.45 «Б. Киров куйлайди». (Болгария). 00.15 Янгиликлар.

Учинчи программа. Тошкент кўрсатади. 20.00 Кўрсатувлар программаси. **Рус тилида:** 20.05 Болалар учун фильм. «Уч айиқча». 20.25 Чолғу асбоблари тарихидан (ўзбекча). 21.05 Тошкент янгиликлари. 21.20 «Шоирнинг тақдири». Бадиий фильм (ўзбекча).

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» («ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ») — орган Ташкентского горкома КП Узбекистана и Ташгорсовета

БИЗНИНГ АДРЕС: 700.000; ТОШКЕНТ, ГСП, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ, 26-УЙ.

ТЕЛЕФОНЛАР: коммутатор—33-02-49 дан 33-02-58 гача. Эълонлар бўлими—33-81-42.

Р — 14196. Ўзбекистон КП Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри, «Правда Востока» кўчаси, 26. ИНДЕКС 64579. Нашр Б—4107.